

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 17 (1104) ГОД XXII БЕЛАСТОК 24 КРАСАВІКА 1977 г. ЦАНА 60 гр.

Арэшкава выйшла на вуліцу...

Нізкі паклон Арэшкаву

У арэшкаўскім мастацкім калектыве 20 асоб. А сярод іх жанчыны старыя і маладыя — ад 70 да 30 год. Усе яны — сялянкі.

Сцэнка, з якой арэшкаўцы выступілі на цэнтральным аглядзе драматычных калектываў БГКТ у Бельску, была надзвычай свежая і самабытная. Вось яшчэ толькі рассоўваецца заслона, а ўжо за плотам чуваць крыкі бабы, заганяючай курэй: „Тіп-тіп, тіп-тіп!.. Тіп-тіп, тіп-тіп!..“ Звычайны вясковы плот, са старымі жэрдкамі, а за ім жоўтыя сланечнікі, ды колькі ж паэзіі ў гэтай скромнай, але не банальнай дэкарацыі! Як адрозніваецца яна ад манатоннай дэкарацыі ў выступленнях іншых калектываў, дзе абавязкова дзея адбываецца ў хаце з традыцыйным сталом, канапай і макаткамі на сцяне... Арэшкаўцы выйшлі са сваёй песняй на вуліцу, на прастор, каб гучней і далей пранесці родныя напевы, хаця таксама маглі б замкнуцца ў цеснай хаце з абразамі.

З якім дастоінствам умеюць арэшкаўскія бабы хадзіць па сцэне, як патрапяць яны адначасова выэкспанаваць і камічны элемент! Умеюць смяяцца самі з сябе (а гэта ж, бадай, зрабіць найцяжэй). Вось, нагаварыўшыся ўдосталь наконт суседскіх курыц і яечак, жанчыны вырашаюць, што „чым сварытісе, лепі поспіваті“, і пачынаюць станавіцца ў рад ды садзіцца на лаўку. Як яны гэта робяць! Распіхаюцца, спораць за месца, смяюцца, весела гамоняць. І на заклік „Бабо, співайтэ!“ плывуць песні вядомыя, ды і малавядомыя — тыя, што сядзяць у сэрцах арэшкаўскіх жанчын, і мо нідзе па-за Гайнаўшчынай іх і не пачуеш.

Іх песні пераплятаюцца дасціпнымі дыялагамі, будзь гэта бабская гаворка пра мужоў, ці пра спадніцы. Вось адна перад другой пачынаюць хваліцца жанчыны сваімі новымі саянамі. Адна кабеціна, моцная і далёка не худая, пачынае занадта захвальваць свой саян. І тут жа ставяць яе на месца, пытаючы, колькі ж полак мусіла яна ужыць на яго. Тая адказвае, што толькі тры. Тады кабеціна, якая зусім нядаўна была ахрышчана імем „сухая субуота“, адгрызаецца, каментуючы: „А дэ там тры пуолкі! Там можэ на одnуом стэгніе тры пуолкі!“ Пачынаецца бабская спрэчка, і найбольш энергічная з жанчын разлівае сварачыхся вадою.

Бабы з Арэшкава самі прыдумалі сцэнарый і не працаваў з імі ніякі рэжысёр, але калі б у цэнтральным аглядзе драматычных калектываў БГКТ прадугледжвалася спецыяльная галоўная ўзнагарода, дык напэўна належалася б яна ім. Можа некаторым здаецца, што п'есу развучыць і выступіць — намнога больш складана, а заспяваць свае, мясцовыя песні, якія ў тутэйшых людзей і так плывуць у крыві, намнога прасцей, ды і меншая небяспека прамахнуцца. Няпраўда! Зрабіць сцэнарый самастойна, „з нічога“, са звычайнага, здавалася б, шэрага жыцця, без асаблівай фабулы, а захапляюча — зусім не проста! Зусім не проста зрабіць з гэтага жыцця вясёлы, каляровы карагод з вязанкай народных мудрасцей і задушэўных песень.

(Працяг на стар. 4)

Дзесяць клопатаў Цісоўкі

Клопат I. Па важнасці для будучага лёсу вёскі. Бо калі на 74 гаспадаркі ў сяле ёсць аж 30 пенсіянераў, а ў бліжэйшыя гады прыбудзе іх яшчэ 5-10, дык ружова заўтрашні дзень не выглядае. Тым больш, што здадзеную за пенсію зямельку ніхто не хоча абрабляць, знайшліся ахвотныя толькі на лугі ды самыя ўраджайныя кавалкі, а рэшта лягла аблогам. Праўда, слабенькая яна, але калісьці ўсё ж расло на ёй жытка, грэчка, сырадэля, лубін, а цяпер, пры сучаснай агратэхніцы, ці ж не магло б?

Клопат II. Па бязвыхаднасці. Проста няма чым апрацоўваць зямлю: пенсіянеры, зразумела, коней пазбыліся, а іншыя сяляне трымаюць іх па адным, бо не аплочваецца — пара коней з'ядае столькі, колькі тры добрыя дойныя каровы. Ніхто з цісаўчан не спяшаецца купляць трактар, таму што, па-першае, ён дарагі, а па-другое, проста ніхто не адважваецца быць першым, каб часам чаго не выйшла ды вёска не абсмяяла. Машыны ў далёкім міхалоўскім СКР-ы вельмі недаступныя па той прычыне, што з кожным годам прыбывае ўсё больш ПФЗ-аўскай зямлі і трэба яе абрабіць у першую чаргу, машынны парк там не застойваецца. Вось і выходзіць, што няма цяглавай сілы на гэтыя аблогі.

Клопат III. Па нясмеласці. У Цісоўцы ёсць шмат працавітых, дбайных і разважлівых людзей як, напрыклад, Уладзімір Клімюк, Аляксандр Гобец, Аляксандр Ляшчук, Васіль Бура і многа іншых. Аднак гаспадараць яны па-колішняму, па-старасвецку: некалькі каровак, трохі ялоўніку, чародка свіней, гурточак авечак і тое самае на полі: стракаты букет усяго па сцяблу. Ніхто дагэтуль не адважыўся пайсці крок у крок з патрабаваннем часу: выбраць адзін напрамак у гадоўлі ці ў вырошчванні збожжа, пабудаваць добрыя гаспадарчыя будынкі, абзавесціся машынамі, прыдбаць зямлі і стаць праўдзівым фермерам на 30-40 гектарах з высокатаварнай вытворчасцю. Ці забылі цісаўчане прыказку: адвага і гарады бярэ?

Працяг на стар. 4

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У "НІВЕ"

Імем яе названа вуліца (Белавежа) ● Не для ацэнкі, а для жыцця (Ружаны Сток) ● У беластоцкім цэнтры даследавання і кантролю асяроддзя ● Дзе растуць „Жалезныя крыжы“? ● Літаратурная старонка ● Жыццё за паперкай ● У чыіх руках ПКС ● Весткі з Бельска, Паўлаў, Сакоў, Скупава, Зубава, Гайнаўкі, Старога Ляўкова, Нараўкі, Шудзялава, Дыдуляў, Галадоў ● Кастусіха павучае Кастуся ● Песня „Po co są dziewczyny”.

ЗАЛОГ ЛЕПШАЙ БУДУЧЫНІ

Запрашаю ў другую паездку па мясцінах усходняй Беласточчыны, што адзначаны шыльдай **СКР**, у якіх ствараецца трывалы залог лепшай будучыні нашых землякоў.

— Наша дзяржава, — кажа інжынер Мікалай Андрэюк, — не шкадуе грошай на развіццё жывёлагадоўлі, бо гэтыя інвестыцыі вельмі нам патрэбныя, яны служаць усяму грамадству. **У адных толькі Кляшчэлях,** — прадаўжае ён, — **жывёлагадоўчая база будзе каштаваць звыш 200 млн. злотых.**

Дык спынямся ў **Кляшчэлях.** Наваколле гэтага пасёлка ніколі багаццем не славілася. Вёскі Дабрывада, Кузава, Ставішчы, Беразішча, Чаромха-вёска расселіся сярод лесу, на пяску, дзе і грэчка не вельмі расце. Больш шчодра чымсьці зямля корміць іх чаромхаўская чыгунка. Нават у наваколлі Дашоў, дзе болей спрыяльныя ўмовы для жыцця ў вёсцы, не наглядаецца вялікага зацікаўлення апрацоўкай зямлі.

— Кляшчэлеўскі СКР, — інфармуе інжынер Андрэюк, — прыняў на сябе нялёгкі абавязак загаспадарыць пакінутую зямлю. А тут яе вельмі многа. Гэтую праблему хочам рашыць комплексна, па-сучаснаму.

— Што гэта абазначае?

— Гэта значыць, што ў **Кляшчэлях маем намер будаваць так званы агракомплекс,** у якім усе галіны сельскагаспадарчай вытворчасці будуць цесна між сабою звязаны. **Уявіце сабе кароўнік на 500 штук малочных кароў, а побач 1000 штук букатаў!**

— Як усё гэта пракарміць?

(Працяг на стар. 4)

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ — 77

Дуэт з Беластока: Мікалай Мінько і Аляксандр Монах. Другое месца ў катэгорыі фальклорнай песні сёлетняга цэнтральнага агляду.

Фота К. Свідэрскага.

ЧАГО ХОЧУЦЬ НОВЫЯ САМУРАІ?

План нападзення выношваўся доўга. Спачатку было невядома, дзе ўзяць зброю, дзе правесці акцыю. Урэшце рэшт вырашылі, што больш за ўсё для гэтага падыходзіць будынак Федэрацыі эканамічных арганізацый Японіі — „Кэйданрэн". Аперацыя была прызначана на трэцяе сакавіка.

Рабочы дзень заканчваўся, і самыя нецярплівыя пазіралі ўжо на гадзіннік. У сакратарыяце стаяла цішыня, і ўсе ад нечаканасці ўздрыганулі, калі на парозе аднаго з пакояў з'явілася чацвёра ўзброеных да зубоў малойчыкаў з самурайскімі павязкамі на галовах. Зрабіўшы некалькі выстралаў, яны запатрабавалі правесці іх у кабінет прэзідэнта „Кэйданрэн" Т. Дока. Завадатар групы з вар'яцкім тварам самазабойцы размахваў самурайскім мячом і крычаў: „Мы нічога не збіраемся рабіць з вамі. Мы толькі хочам памерці". Захапіўшы з сабою некалькі чалавек заложнікаў і раскідаўшы лістоўкі з адозвай, шайка забарыкадзіравалася ў кабінеце Т. Дока. Самога прэзідэнта федэрацыі ў гэты момант на месцы не было...

З лістовак вынікала, што тэрарысты належаць да ультраправай арганізацыі, так званай „маладзёжнай лігі за ліквідацыю Ялцінскага і Патсдамскага пагадненняў". Ліга змагаецца за адраджэнне культу імператара, рэвізію вынікаў другой сусветнай вайны, перагляд дзевятага артыкула канстытуцыі, які забараняе Японіі мець свае ўзброеныя сілы і абвяшчае адмову дзяржавы ад вядзення вайны.

Асада паліцыяй васемнаццатага паверха працягвалася каля адзінаццаці гадзін, пасля чаго заложнікі былі вызвалены, а экстрэмісты здаліся прадстаўнікам улады. Характэрна, што пры арышце ім не надзелі наручнікаў, як гэтага патрабуе закон, бо яны патрабавалі, каб з імі абыходзіліся як з „сапраўднымі самураямі".

Гэты інцыдэнт выклікаў абурэнне ў прагрэсіўнай грамадскасці краіны. Тут успамінаюць падзеі нядаўняга мінулага, калі адзін з ідэолагаў правых пісьменнік Юкіс Місіма са сваімі чатырма супольнікамі з арганізацыі „Шчыт" прабраўся на базу японскіх сіл самаабароны „Іцігайя" ў Токіо і выступіў там перад салдатамі 32-га палка з заклікам перагледзець канстытуцыю і дабіцца павышэння афіцыйнага статуса арміі. Як вядома, у знак пратэсту супраць „ліберальнай" палітыкі ўрада ён зрабіў харакіры, выкрыкваючы ў перадсмяротнай агоніі: „Пакончым з пасляваеннай сістэмай!"

Сярод чатырох тэрарыстаў, якія прабраліся ў будынак „Кэйданрэн", двое — С. Нісіо і Э. Іта — з'яўляліся былымі членамі „Шчыта". Не навічок на ніве ўльтраправай дзейнасці ідэйны важак групы С. Намура. Праўда, пачынаў ён сваю „палітычную" кар'еру, адседзеўшы некалькі тэрмінаў за крымінальшчыну. У турме на Хакайда Намура і знайшоў, паводле яго ж слоў, другое жыццё. Для Японіі такі пераход ад гангстэрызму да „палітычнай" дзейнасці вельмі характэрны. Часам тут бывае немагчыма правесці мяжу паміж экстрэмісцкімі або фашысцкімі групоўкамі і шайкамі звычайных крымінальнікаў.

Падобны да сваіх саўдзельнікаў і чацвёрты ўдзельнік налёту Т. Морыта. Акрамя дзейнасці ў правых групоўках, ён паспеў паслужыць для набыцця „вопыту" ў сілах самаабароны, на базе якіх у парушэнне канстытуцыі ствараецца японская армія.

Якія ж прычыны таго, што ў пасляваеннай Японіі ў пэўных колах зноў і зноў узнікаюць мілітарысцкія настроі? Адказ на гэта ў першую чаргу трэба шукаць ва ўрадавай палітыцы нарошчвання расходаў на ваенныя мэты, у адраджэнні прапагандысцкай шуміхі вакол асобы імператара, у шавіністычным абгрунтаванні і асаблівай гістарычнай „місіі" японскага народа і, нарэшце, у заахвочванні правымі сіламі экстрэмісцкіх выступленняў у надзеі спыніць рост уплыву прагрэсіўных сіл на палітычнае жыццё краіны.

Н. Д.

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

ПАРТРЭТ ГЕНЕРАЛА

Выдавецтва Міністэрства нацыянальнай абароны ПНР выдала ў серыі „БКД" (*Бітвы-Кампаніі-Дывізіі*) яго белетрызаваную аўтабіяграфію, якая так і называецца „*Генерал Аляксандр Вашкевіч, 1901-1945*". Аўтарам кніжкі з'яўляецца Ян Лемпкоўскі.

На першай вокладцы — каляровы партрэт героя аповесці ў ваеннай форме генерала брыгады Войска Польскага. Твар малады, выгляд бадзёры, адчуваецца рашучасць і смеласць. Такім ён і быў у сапраўднасці.

Выводзіўся са шматлікай сям'і беднага земляроба Аляксандра Вашкевіча з Белавежы. Быў самым малодшым, дзесятым па чарзе, яго дзіцём. Так што даводзілася яму ў дзяцінстве гуляць разам са сваімі пляменнікамі-равеснікамі, якія былі дзецьмі старэйшых братоў і сясцёр.

Яго лёс вызначыла першая сусветная вайна. З хваляй бежанцаў летам 1915 года, уцякаючы ад нямецка-кайзераўскай акупацыі, сям'я Вашкевічаў апынулася ў глыбіні Расіі. Праз Мінск і Оршу заехалі яны аж на Урал, у горад Чалябінск. Тут Аляксандр Вашкевіч, 16-гадовы юнак, сустрэў Кастрычніцкую рэвалюцыю і цалкам захапіўся яе ідэямі. Праз год стаў ён ужо маладзенькім гвардзейцам, салдатам Чырвонай Гвардыі, радавым Мінскага стралковага палка. Так пачаўся шлях яго салдацкага жыцця. Крок за крокам — усё вышэй і вышэй.

Адукацыі ён не меў, у гімназіі і ліцэі не хадзіў, бо не для сялянскіх дзяцей у гэты час былі такія школы. Ледзь чытаць і пісаць навучыўся ў сваёй роднай Белавежы. Адукацыю прыйшлося яму здабываць у перапынках між чарговымі баямі. Найперш вучыўся, як быць дасканалым кулямётчыкам і камандзірам узвода, пасля прайшоў курс малодшых камандзіраў і ўрэшце — ужо ў чыне маёра Чырвонай Арміі — трапіў у ваенную акадэмію імя Міхаіла Фрунзе. Такім чынам Аляксандр Вашкевіч прайшоў усе ступенькі салдацкага лёсу. І таму, мабыць, так добра разумеў ён салдат і сярод іх заўсёды найлепш сябе адчуваў.

Калі ў выніку гітлераўскай агрэсіі Савецкі Саюз апынуўся ў смяротнай небяспецы, маёр Аляксандр Вашкевіч сам ужо абучаў камандзіраў у Фрунзенскай акадэміі, куды яго накіравалі з Міністэрства абароны. Праца ў акадэміі была вельмі адказная, бо краіна, як ніколі дагэтуль, патрабавала добра падрыхтаваных камандзіраў. Ён, аднак, хацеў быць сярод салдат, каб разам з імі біць лютага ворага. У студзені 1942 года даручылі яму камандаванне палком. Аляксандр Вашкевіч быў тады ўжо ў чыне падпалкоўніка.

„*У час бою востры, рашучы, часта бязлітасны, свабодныя хвіліны праводзіў сярод салдат. Асабіста ведаў не толькі ўсіх афіцэраў, але і многіх малодшых афіцэраў свайго палка*".

Так пра яго піша аўтар кніжкі Ян Лемпкоўскі. І піша праўду. Такім ён быў заўсёды аж да свайго трагічнага канца.

Летам 1943 года Чырвоная Армія арганізавала пераправу праз Днепр. Пад вёскай Пераволачная, у нейкіх 100 кіламетрах ад Днепрапятроўска, змагаўся полк пад камандаваннем падпалкоўніка Вашкевіча. У гэтым раёне яму першаму ўдалося адбіць у немцаў кусочак зямлі на заходнім беразе Дняпра. Пакуль паспелі галоўныя сілы арміі, пад камандаваннем нашага земляка асталося ў жывых усяго ледзь 13 салдат. І за гэта, за адчаянную абарону адваяванай зямлі, 26 кастрычніка 1943 года Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР прысвоіў Аляксандру Вашкевічу званне **Героя Савецкага Саюза і Ордэн Леніна**. Праз год, у пачатку верасня 1944 года, палкоўнік Вашкевіч быў адкамандзіраваны ў Войска Польскае, якому не хапала вопытных афіцэраў. Стаў камандзірам 5 дывізіі ў саставе 2 Арміі, якой камандаваў праслаўлены генерал Кароль Сьвярчэўскі. Аляксандр Вашкевіч 11 лістапада атрымаў званне генерала брыгады. Са сваёй дывізіяй праз Варшаву, Лодзь і Познань — а ўсюды пешкі — трапіў ён на фронт на Нысе Лужыцкай, а пасля ў раён Будзішына і Дрэздэна.

Генерал Аляксандр Вашкевіч сеў над разгорнутай картай і ўважна вывучае ход наступлення сваіх палкоў і батальёнаў.

І тут недзе ў лесе загінуў. Яго цела знайшлі падуладныя яму салдаты 4 мая 1945 года. Лекарская камісія сцвердзіла, што генерала Вашкевіча гітлераўцы схапілі параненым, што страшэнна над ім здзекваліся. Як гэта стала — дакладна невядома, бо людзей, якія бачылі б, як ён паміраў, у жывых няма. Вядома толькі тое, што штаб генерала Вашкевіча астаўся ў тылу ад асноўных сіл і папаў у акружэнне немцаў, якія з вялікай сілай прабіваліся з поўдня на дапамогу акружанаму Берліну. Аўтар кніжкі, Ян Лемпкоўскі, падае ўласную версію разгортвання падзей у апошніх днях і хвілінах жыцця нашага земляка. Больш тут аднак пісьменніцкай фантазіі, чымсьці жыццёвай верагоднасці, бо і з яго расказу вынікае, што ніхто не мог ведаць, як загінуў генерал, па той простай прычыне, што ўсе яго баявыя таварышы таксама тады ўжо не жылі.

Кніжка рэкамендуецца ў школьныя бібліятэкі для вучняў ад сёмага класа і вышэй.

В. Рудчык

З летапісу дружбы. Кастрычнік, 1976 г. Дні польскай літаратуры ў БССР. Вялікае свята савецка-польскай дружбы. На здымку: адкрыццё літаратурнага вечара ў Палацы культуры Мінскага аўтамабільнага завода.

Niedziela — 24.IV. 6.50 Tech. Rol. Mat. 7.20 Mech. rol. 7.50 Nasze spotkania. 8.10 Now. w domu i zagr. 8.35 Sport. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 Wielcy odkrywcy — film dok. 11.35 Dziennik. 11.55 Rolnicze rozmowy. 12.25 Tylko w niedzielę w tym: „Sam na sam z Krzysztofem Pankiewiczem", „Sentymenty" A. Osieckiej, „Prawdy i legendy", Stanisław Hadyna opowiada, „Klasa śpiewu Elżbiety Jocłowskiej", „rewolwer i melonik", kolejny odc. serialu „Zaklęty dwór". 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik.

Poniedziałek — 25.IV. 12.45 RTV szk. śred. Chem. 13.25 Biol. 15.15 NURT. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Pr. oświat. 17.00 Zwierzyniec. 17.55 Radar. 18.10 Janosik — odc. II filmu TP. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Teatr TV na świecie N. Pfeiffer „Tajny proces Grisinnisa i innych". 21.50 Świadkowie. 22.10 Camerata. 22.45 Dziennik.

Wtorek — 26.IV. 6.00 RTV szk. śred. Chem. 6.30 Biol. 9.00 Dla kl. V. J. pol. 10.00 Czerwone, żółte, ziel. 10.55 Film fab. 12.55 Pr. dla szk. śred. 13.45 Tech. Rol. Hist. 14.30 Uprawa roślin. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Studio Mł. 17.10 Pr. publ. 17.40 Kółko i krzyżyk. 18.00 Magazyn motoryzacyjny. 18.25 Komicy niemego ekranu. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Pociąg sanitarny — film fab. radz. 21.40 Fakty, opinie, hip. 21.55 Świat i Polska. 22.30 Dziennik.

Środa — 27.IV. 6.00 Tech. Rol. Hist. 6.30 Upr. rośl. 9.00 Dla kl. VII. Chem. 10.00 Dla kl. VII. Fiz. 10.30 Film fab. 12.00 Dla kl. VII—VIII. Wych. muz. 12.45 RTV szk. śred. J. pol. 13.25 Mat. 15.20 NURT. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Waga. 17.00 Dla dzieci. 17.30 Los. Mał. Lotka. 17.45 Gra — teletur. 18.35 Skarby siódmego kontynentu — film dok. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Grona gniewu — film fab. ameryk. 22.50 Dziennik.

Czwartek 28.IV. 6.00 RTV szk. śred. J. pol. 9.00 Dla kl. I lic. J. pol. 10.00 Dla kl. VI. Hist. 10.30 Film fab. 12.00 Dla kl. VIII. J. pol. 12.55 Dla kl. I—III lic. J. pol. 13.45 Tech. Rol. J. pol. 14.30 Hod. zwierz. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Pr. dla działkowiczów. 17.00 Ekran z Bratkiem. 18.00 Rep. wojskowy. 18.20 Przygoda z nauką. 18.50 Radzimy rolnikom. 9.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Stenogram — film fab. ang. 21.30 Pegaz. 22.15 Z ziemi polskiej. 22.50 Dziennik.

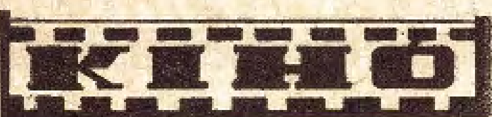
Piątek — 29.IV. 6.00 Tech. Rol. 8.30 Film fab. 10.00 Dla kl. V. Spotkanie z autorem. 11.05 Dla kl. II. Nasza estrada. 12.00 Dla kl. VIII. Wych. ob. 12.45 Tech. Rol. Hod. zwierz. 13.25 Mech. rol. 15.20 NURT. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Sport. 17.00 Pora na Telesfora. 17.30 Pr. publ. 18.10 Sylwia — odc. IV filmu ser. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Ostatnie takie trio — film pol. 21.20 Teatr TV. P. Landovsky „Pokój na godziny". 22.50 Dziennik.

Piątek 22.IV — 9.00 Film fab. 15.55 Trans. z Pałacu Zjazdów urocz. akad. pośw. 107 rocz. ur. W. Lenina. Koncert. 21.00 Hokej. Szwecja-Kanada.

Sobota 23.IV — 13.15 Film fab. 16.00 W świecie zwierz. 17.15 Film fab. 18.45 Nasza biografia. 20.30 Pr. rozr. 21.35 Wieczór aut. N. Hilewicza. Po zakończ. nowiny. P. nożna Dynamo (Mińsk) — Spartak (Iwano-Frankowsk).

Niedziela 24.IV — 13.15 Film fab. 17.15 P. nożna. ZSRR-Grecja. 19.00 Klub film. 20.30 Koncert pios. ros.

Białowieża Hitler z naszej ulicy — jug. 26—27.IV. Zamek z piasku — jap. 28—29.IV. Kto szuka złotego dna — czes. 30.IV—1.V.

Bielsk Podl. Człowiek przeciw człowiekowi — NRD 26—27.IV. Oddział — USA 28—29.IV. Barwy ochronne — pol. 30.IV—1.V.

Czeremcha Weekend — pol. 26—27.IV. Hamida — NRD 30—31.IV.

Czyże W środku lata — pol. Zbuntowani — buł. 27.IV—1.V.

Dubicze Cerkiewne Dziewczyna i auto — węg. Con amore — pol. 27.IV—1.V.

Hajnówka Wyprawa po złoto — radz. 25—26.IV. Trudny jest tylko pierwszy krok — radz. 27—28.IV. Romantyczna angielka — ang. 29—30.IV.

Kleszczele Dwaj mężczyźni meldują powrót — czes. 26—27.IV. Skazańcy — buł. 28—29.IV. Niewolnicza miłość — radz. 30.IV—1.V.

Michałowo Piaf — fr. 26—27.IV. Magellan powraca — rum. 28—29.IV. Dwoje — pol. 30.IV—1.V.

Mielnik Pojedynek potworów — jap. 27.IV. Motylem jestem — pol. 30.IV—1.V.

Milejczyce Ten cudowny piasek partyzanckich dróg — jug. 26—29.IV. Przepraszam, czy tu biją — pol. 27.IV—1.V.

Narew Horoskop szczęścia — czes. Przyjaciele Eddiego — USA 27.IV—1.V.

Narewka Grzeszna natura — wł. W te dni przedwiosenne — pol. 27.IV—1.V.

Nurzec Iwan Kondarew — buł. 26—27.IV. Podróż Sindbada do Złotej Krainy — ang. 28—29.IV. Zawiłości uczuć — pol. 30.IV—1.V.

Orla Mój kochany mąż i ja — NRD. To niemożliwe 27.IV—1.V.

Rajsk Przeciw Kingowi — jug. Na przykład Józef — NRD 27.IV—1.V.

B.Z.Graf. Zam. 947 B-4

ЧАРОЎНАЯ ЗНАХОДКА

— Та хай будзе, у гаспадарцы прыдасца, — падняў нешта з зямлі Іван і схаваў у кішэнь. Пакланіўся на прывітанне суседцы, якая корпалася ў агародчыку, і павярнуў на свой панадворак.

А Матрону як бы дынамітам падарвала. Кінула матыку — і файт дахаты.

— Іван нешта знайшоў. І то якраз насупраць нашай хаты. Матычу я трускалкі ў агародчыку, а ён ідзе вуліцай. Ды раптам — гоп, схіліўся і ў кішэнь. Я прысела за плотам і гляджу між штахецінамі. Ён то мяне не бачыў, а я яго добра. Разгляну́ўся кругом, ці нікога няма, і подскікам на панадворак ды пад хлявы схаваўся. І то, бачыш, якраз насупраць нас, — расказвае мужу. — Найхутчэй нашая чубатая яйка згубіла. От паскуда, седала не трымаецца. То ў крапіве ў Гаўрылянкі нясецца, то на вуліцы губіць. А мне, дурной, не выйсці ды не паглядзець. Напэўна яйка, бо якраз у кулак змясцілася.

— А ты глядзі, можа сабака ўночы нешта вывалак. От гад аблезлы! Усё паразвалакае. У іншых сабакі дзесь усё на панадворак цягнуць, а гэты, чорт яго ведае, што за стварэнне... Хведараў вунь два мяшкі ў буду прывалок... Да тіцля страхату адвязу!

А Гаўрылянка, у крапіве якой Матроніна курка неслася, таксама не лыкам шытая. Заліпала ля стадолы свайго Гаўрылы і давай вымахваць рукамі:

— Ты бачыш, знайшоў нешта. Ды якраз каля нашага плоту. Выганяю я Кірылавых гусей, каб іх халера падушыла, вунь цэлы панадворак запаскудзілі, аж бачу, Іван пайшоў. Ды раптам — лап нешта з зямлі пад палу і пасмычыў без агляд кі. Не іначай — дзеці нешта вывалаклі. Колькі ўжо я табе разоў паўтарала — здымі пасак, ды ўрэж, каб на ўсё жыццё запамяталі, то ты не. То цяпер маеш, вывалаклі нешта і прапала. Добра табе так!

А жонка Кірылы ў той час якраз па торф з мяшком пад стадолу ішла. Пачула ўсю гэтую размову ды пабегла дахаты.

— Ты бачыш, Іван нешта знайшоў! На вуліцы! Тут амаль насупраць нас. Дзе Гаўрылаў плот канчаецца. Нешта доўтае, ледзь пад палу змясцілася. Няйначай шпень, што нашая карова згубіла. Усюды абшукалі, а ён бач дзе быў! З цябе таксама раззява добрая! Не, каб на вуліцу выглянуць, то лазіш дзесь па палях. А цяпер шыш табе аддасць! Хіба што сходзіш да яго... Як думаеш?

Іван якраз сядзеў ды гузік да нагавіц прышываў, калі раптам бачыць, Матрона да іх ідзе. За ёй Гаўрылянка сунe, а ззаду Кірыліха трэпсае.

— Іванка, ты ішоў нядаўна вуліцай, ці не знайшоў часамі яйка? Паскуда, а не курка, дзе ходзіць, там і знясе.

— Ну што за дзеці ў нас!?. Усё з хаты павывалакаюць і пакінуць пасярод вуліцы. Не знайшоў ты часам, Іван?

— А можа ты часамі шпень наш знайшоў? Я ж гаварыла свайму туману, прывяжы ты яго як трэба, то не — як гарохам аб сцяну. То цяпер маеш, згубіла. А ў гаспадарцы шпень патрэбны. Няма на чым каровы ўчапіць і хоць ты плач.

— Та ў гаспадарцы ўсё прыдасца. О, я сёння гузік знайшоў, кінуў у кішэнь і думаю — ірундовіна, але хай будзе. Прыходжу дахаты, — зір, а тут у нагавіцах гузіка не хапае.. І дзе, здаецца, згубіў?.. Не знайшлі часамі майго гузіка?

Бізун

М. ШАХОВІЧ

З народных гаворак

бандура — павісшая над плітой частка печы, якая ўцягвае дым. А всэ казала пудопры бандуру, то тэпэр маеш, взяла і посыпалася.

вітругуон — млынок для чысткі збожжа. Кажэш, робыты нэма чого, а прывюоз бы од сусіеда вітругуон і пропустыў бы жыто, а то сіеяты нэма чым.

выжаркі — сухія скваркі. А ты пока снэдане будэ выжарок з хліебом узяў бы.

мончка — цукар. Ты бачыш, уся мончка выщла і кавы посолодыты нэма чым.

хлюба — ракітная або простая вярбовая лаза. Трэба хлюбуў нарыэзаты, а то солома на коробкі е, а шыты нэма чым.

обычайка — драўляная абудова рэшата. Сходы до сусіеда, рэшэто пожыч, а то в нашум обычайка поламалася і мукі нэма чым просіеяты.

(Орля)

БЕЛАСТОК – МІНСК

ДРУЖБА І СУПРАЦОЎНІЦТВА

Беластоцкая палітэхніка вядзе шырокі і непасрэдны абмен і супрацоўніцтва з Мінскім палітэхнічным інстытутам. Першыя сяброўскія і навуковыя кантакты паміж нашай палітэхнікай (даўней Вышэйшая інжынерская школа) і палітэхнічным інстытутам у Мінску адносяцца да 1970 года, калі было падпісана пагадненне аб дружбе і супрацоўніцтве.

Так пачалося ўзаемнае знаёмства. Нашы вучоныя паехалі ў Мінск, беларускія прыехалі ў Беласток. Праз два гады адбылася першая супольная навуковая канферэнцыя тадышняй Вышэйшай інжынерскай школы ў Беластоку. Сямёра вучоных з Мінска прыняло ў ёй удзел. Былі запрошаны госці з розных польскіх вузаў. Супольна вучоныя прыйшлі да вываду, што супрацоўніцтва такое мае вялікі сэнс і будучыню. Быў падпісаны новы дагавор на 1973/74 г.г.

Новая праграма прадбачвала рэалізацыю пяці супольных тэм у галіне электраэнергетыкі і будаўніцтва, якія і былі апрацаваны вучонымі, а адна з тэм, якая датычыла электраэнергетыкі і была апрацавана праф. др інж. Паспелавым і дац. др інж. Сычам (абодва з Мінска) праф. др габ. інж. Т. Бэлдоўскім і дац. др інж. Небжыдоўскім (з Беластока), перададзена ў практычнае карыстанне польскай энергетыцы. У 1976 годзе беластоцкая электроўня пачала ўводзіць яе ў практыку.

Распрацоўкі супольных навуковых тэм прадстаўляюцца на штогадовых навуковых канферэнцыях у Беластоку і Мінску з удзелам вучоных абедзвюх школ. У Беластоку такіх канферэнцый было чатыры, а пятая адбудзецца ў маі гэтага года.

У супрацоўніцтва абодвух вузаў уваходзіць яшчэ абмен навуковымі кадрамі. Нашы вучоныя выязджаюць у Мінск і Каўнас (бо Беластоцкая палітэхніка супрацоўнічае таксама і з Каўнаскім палітэхнічным інстытутам), а савецкія вучоныя прыязджаюць да нас на навуковыя стажы. Зараз у СССР знаходзіцца шэсць аспірантаў Беластоцкай палітэхнікі. У мінулым годзе была абаронена адна доктарская праца.

У рамах непасрэднага супрацоўніцтва па ініцыятыве Беластоцкай палітэхнікі прыязджаюць у Беласток на даклады вучоныя мінскага і каўнаскага палітэхнічных інстытутаў. У Беластоку чыталі свае лекцыі дацэнты Сцяпан Нічыпорчык і Мікалай Сыч, спецыялісты па канструкцыі машын і электратэхнікі. А па грамадска-палітычных навуках былі дацэнты Уладзімір Доктараў і Ала Пашкевіч, а зараз чытаюць лекцыі таксама спецыялісты па палітычных навуках дацэнт Віктар Рамініцын і Віктар Новікаў.

Супрацоўніцтва і абмен датычыць і студэнтаў. Абменьваюцца студэнцкай практыкай, супрацоўнічаюць навуковыя студэнцкія гурткі, мастацкія калектывы, спартыўныя каманды. Гэтая галіна развіваецца вельмі дынамічна. У 1967 г. на практыку ў СССР выехала 10 беластоцкіх студэнтаў, а ў 1976 г. — 130 студэнтаў.

Ад 10 да 17 мая з афіцыяльным візітам у Беластоку будзе рэктар Мінскага палітэхнічнага інстытута прафесар Валянцін Ткачоў. Размовы з праф. др габ. інж. Тадэушам Бэлдоўскім — рэктарам Беластоцкай палітэхнікі — будуць датычыць далейшага супрацоўніцтва паміж абедзвюма школамі. Візіт закончыцца падпісаннем новага дагавора аб далейшым супрацоўніцтве. Такі ж візіт нанясе ў канцы мая Каўнаскі палітэхнічны інстытут.

Вера Леўчук

Архіўны здымак з навуковай канферэнцыі ў Беластоку. Злева прарэктар Мінскага палітэхнічнага інстытута дац. др інж. Анатоль Лавыш і рэктар Беластоцкай палітэхнікі праф. др габ. інж. Тадэуш Бэлдоўскі.

СЕМІНАР „БЕЛАВЕЖЫ“

У нядзелю 3 красавіка г.г. у памяшканні Галоўнага праўлення БГКТ адбыўся семінар літаратурна-мастацкага аб'яднання „Белавежа“. Прыняло ў ім удзел 20 нашых аўтараў, прысутнічаў таксама старшыня ГП БГКТ **М. Самоцік.**

На семінары былі абмеркаваны многія справы, звязаныя з дзейнасцю аб'яднання. І так, вырашана, што апошні тэрмін дасылання твораў у трэці нумар альманаха „Белавежа“ канчаецца першага мая бягучага года. Наша літаратурнае аб'яднанне вырашыла ўвайсці ў склад Беластоцкага літаратурнага клуба, што дзейнічае пры Ольштынскім аддзяленні Саюза польскіх пісьменнікаў, у недалёкай будучыні „белавежцы“ выступяць на вечарах у літаратурных асяроддзях Беластока, Ломжы, Аўгустова і іншых гарадоў паўночна-ўсходняй Польшчы. У „Беластоцкім альманаху“, які ўжо рыхтуецца да выдання ў выдавецтве „Паазер'е“, будуць змешчаны таксама творы нашых літаратараў у перакладзе на польскую мову. Дзеля больш паспяховай дзейнасці вырашана падрыхтаваць праект звода правіл (рэгуляміна) аб'яднання і прадставіць яго для абмяркоўкі і прыняцця на адным з будучых семінараў. У дапамогу „Ніве“ пры падборцы твораў на яе „Літаратурную старонку“ была выбрана камісія ў складзе: **І. Баравік, Ю. Геніюш, Я. Чыквін і М. Шаховіч.** Прапанавалася таксама падрыхтаваць спецыяльны даклад аб творчасці „белавежцаў“ для выкарыстання настаўнікамі ў навучанні беларускай мовы ў школах. Прадстаўлены былі шырокія магчымасці публікавання твораў нашых аўтараў у „Беларускіх календарах“ і ў перадачах на беларускай мове Беластоцкага радыёвяшчання. Ставілася таксама справа часцейшага, чым дагэтуль, правядзення аўтарскіх сустрэч у вёсках і мястэчках Беласточчыны, асабліва для маладых членаў аб'яднання. Будучыя семінары аб'яднання вырашылі праводзіць у беларускіх ліцэях, а таксама іншых мясцовасцях, дзеля шырэйшага азнаямлення розных асяроддзяў грамадства з творчасцю нашых аўтараў і абуджэння большага зацікаўлення ёю.

У клубе гарадскога гуртка БГКТ у Беластоку ўдзельнікі семінара **Н. Артымовіч, Я. Кірызюк, В. Петручук** і **Л. Танкевіч** выступілі на літаратурным вечары. Вечар прайшоў вельмі ўдала, прыняло ў ім удзел каля ста чалавек, у асноўным была гэта беластоцкая моладзь.

І. Снарскі
Фота аўтара

Сямейны здымак удзельнікаў семінара „Белавежы“.

АД РОДНЫХ НІЎ

БЫЛОЕ

Нашу вёску зваць Трывежа.
Ў ёй радзіўся я і рос.
Ў сваём жыцці бачыў многа,
Ўсе неўзгоды перанёс.

Бачыў, як народ таміўся,
Цяжкай працай ізмагаў.
Навет дні былі кароткі,
І начэй не дасыпаў.

Ўсё рабіў я уручную,
Серпом жаў, касой касіў,
А па жнівах і зімою
Цяжкім цэпам малаціў.

А яшчэ былі ў модзе
Жорна. Каб змалоць,
Круці камень да паўночы,
Не паскорыш — лопні хоць.

Зямля была занядбана,
Расло зелле і пырэй.
Сахой зямлю абраблялі,
Даход малы мелі з ёй.

А калі жанкі кудзелі
Сабраліся прасці ў кут,
Ад лучыны не святлелі,
Цяжка было жыці тут.

Мікалай Тэляшэўскі,
Трывежа

МАЛА, АЛЕ ЦІКАВА

БЯРОЗКА

Нямногія, пэўна, ведаюць, адкуль бярэ пачатак назва сусветнавядомага савецкага харэаграфічнага ансамбля „Бярозка“. Здарылася так, што на першым яго канцэрце ў 1948 г. выконваўся рускі дзявочы харавод, удзельнікі якога танцавалі з галінкамі бярозы ў руках. Адсюль і пайшла назва гэтага ансамбля.

(Працяг са стар. 1)

Дзесяць клопатаў Цісоўкі

Клопат IV. Не зусім абыякавы. Пабудова Семянoўскага вадасховішча, хоць яно і будзе побач Цісоўкі, не ўздзейнічае на тутэйшых людзей. „Наша сяло — глухі кутоk, сюды турысты не заблудзяць“, — маўлялі і больш трывожацца пра тое, што падымецца ўзровень грунтовых водаў, адновяцца тыя багны, што былі меліяраваны. Шмат хто з цісаўчан браў у арэнду ад сялян або у ПФЗ лугі па-над Нарвай у Будах ці Луплянцы. Цяпер бядуе, бо колькасць пашы ў яго зменшыцца, значыць і гадоўля — таксама. На хутарах Грыцы таксама адыдзе пад вадасховішча крыху і цісоўскай зямлі.

Клопат V. З абдурваннем сумленных людзей. Бо інакш і нельга назваць тое, што ў злеўні малака ў Шымках для цісаўчан не робяць індывідуальнага мерання колькасці тлушчу ў малацэ, але даюць так званую „агульную працэнтуру“. І вось выходзіць так, што і той, хто здае малако вельмі тлустае, і той, хто лье забеленую ваду, атрымоўвае тую самую цану за літр. Ці міхалоўская малачарня, якой падлягае злеўня ў Шымках, доўга яшчэ будзе пахваляць там такое злачынства?

Клопат VI. Калі не самі сабе вінаваты. Калісьці ў Цісоўцы была крама са спажывецкімі прадуктамі і іншымі самымі неабходнымі таварамі. Цяпер яе няма і, бадай, не будзе, бо хоць гміннае ўпраўленне і ГС згадзіліся адкрыць тут краму, але ніхто не хоча стаць за прадаўшчыка. І вось за кожнай бутэлькай алею, кілаграмам солі ці мукі трэба бегчы некалькі кіламетраў у Шымкі або ехаць цягніком аж у Нараўку. Ці гмінныя ўлады часам не аблягчылі сабе жыцця, спіхнуўшы гэты клопат на плечы самой вёскі і не прыйшоўшы ёй з дапамогай?

Клопат VII. І носяцца ж цісаўчане з ім!.. У вёсцы колькі год няма прыёмнага пункта яек. Курэй жа гаспадыні гадуюць, яйкамі гнёзды поўняцца, а тут вазьмі ды куды іх падзець? Не ўсе ж на патэльню ператаўчэш! Дзе які і грош за яйцо прыдаўся б у хаце ды гаспадарцы. Вось і носяцца цісоўскія маладзіцы па ўсёй ваколіцы з яйкамі, а наш шаноўны гандаль і ў вус не дзьме...

Клопат VIII. Калі зухаватасць становіцца звычайным хуліганствам. Цісаўчане — людзі ахвочыя да грамадскіх пачынаў, асабліва пры дарогах, мо таму, што ім усюды далёка. Праклалі яны значны кавалак жвіроўкі да Шымкоў, пабудавалі ладны паўстанак на чыгунцы, штогод працуюць пры рамонце вясковай вуліцы. Вось іменна: штогод і з году ў год, бо шафёрам „Татраў“ з надлясніцтва ў Жэдні зусім не хочацца абмінаць сяла, хоць ёсць для гэтага дасканалая шаша. Яны дэманструюць сваю маладзецкасць ды магутнасць машын на разбіванні ў калдобіны, непраходнае балота ды топель цісоўскую вуліцу. Колькі яшчэ часу такое хамства будзе ўшаноўваць надлясніцтва ў Жэдні?

Клопат IX. З безгалоўем „важных“ чыноўнікаў. У Цісоўцы ёсць клуб „Руху“, але чаю вам там не пададуць. „Нельга, атруціцеся!“ — скажуць вам. Такі прысуд вынеслі работнікі Беластоцкага санэпіду, пішучы, што ў навакольных калодзежах вада не прыгодная для карыстання, шкодная для здароўя. Але загад дадзен толькі клубу „Руху“, бо дзесяткі сялян колькі год п’е шкодную ваду з гэтых жа калодзежаў і ніхто не паклапаціўся, каб закрыць іх ці хоць бы папярэдзіць людзей...

Клопат X. З гультайствам электрыкаў. На вуліцы Цісоўкі здаўна выстраіліся электрычныя слупы. І добра, бо ў кожнай хаце святло, радыё, тэлевізар, розныя хатнія машыны. Але вось ноччу на вуліцы — цёмна, хоць вока выкалі. А гэта таму, што лямпачкі ў вулічных фанарах перагарэлі. Цісаўчане колькі ўжо разоў аббівалі парогі і малілі працаўнікоў з Беластоцкага энергетычнага прадпрыемства, філіяла ў Гарадку, каб наладзілі асвятленне, але тыя, распёршыся ў крэслах ды папыкваючы папяросай, толькі смехам збывалі сялян.

Вось яны, цісоўскія клопаты. Шэраг з іх трэба зараз-жа ліквідаваць!

Ігнат Снарскі

(Працяг са стар. 1)

У Кляшчэлях і далей

— У наваколлі Кляшчэляў, — паясняе Мікалай Андрэюк, — вельмі многа сенажацяў і лугоў. Гэтага аднак мала для такой колькасці жывёлы, і мы адразу прадбачваем пабудову абсталяванняў для нарыхтоўкі кармоў. Будзе гэта сушылка для сена і **дзве тэхналагічныя лініі:** адна для падрыхтоўкі кармавых сумясей — а другая — для перапрацоўкі звычайнай саломы. Імкнемся, каб нічога тут не змарнаваць, бо кармоў сапраўды трэба будзе вельмі многа. То ж побач кароўнікаў на кляшчэлеўскім камбінаце будуць таксама гадаваць і свіней — **3200 кормнікаў ды адпаведную колькасць свінаматак,** каб удосталь было ўласных парасят.

Прызнаюся: у галаве кружыцца ад гэтых кляшчэлеўскіх жывёлагадоўчых праектаў. Калі ўсё гэта здзейсніцца?

— Пачатак пабудовы — у наступным годзе, — інфармуе прадстаўнік ваяводскага саюза сельскагаспадарчых гурткоў. Аказваецца аднак, што кіраўніцтва кляшчэлеўскага СКР не чакае абыякава заканчэння гэтых аграмадных капіталаўкладанняў і ўжо зараз, па меры існуючых магчымасцей, стараецца наладзіць разгорнутую жывёлагадоўлю. У вёсцы Чаромха адрамантавалі яны пасляспулдзельчую абору і ўжо кормяць 400 свіней. Такую ж колькасць кормнікаў будуць яны гадаваць і ў Дашах, дзе зараз вядзецца рамонт існуючых будынкаў. На ўсё гэта спатрэбіцца каля 6 мільёнаў злотых.

З Кляшчэляў адпраўляемся ў Бельск. Зараз жа за ўзгоркам — **Сухавольцы,** вёска, праслаўленая на ўсё наваколле сваімі мураванымі жылымі дамамі і рознакалярова, пераважна жалезнай, агароджай пры хатніх агародчыках. Дык і мы спыняемся палюбавацца гэтай прыгажосцю. Цяпер яна, на жаль, крыху прывяла, расплылася ў балоце. Вуліца раскапаная. Аказваецца, што ў Сухавольцах урэшце пачалі будаваць водаправод. Гэта ж таксама **залог лепшай будучыні** тутэйшага насельніцтва.

Бельскі СКР адну са сваіх баз абсталяваў у вёсцы **Шасталы.** За 25 мільёнаў злотых будуюць тут свінаферму на 2100 штук.

У 12 кіламетрах за Бельскам — пасёлак Орля. Аб дзейнасці **тутэйшага СКР** мы ўжо пісалі даўней. Прыпомнім, у адрамантаваных пасля даўнейшай цагельні будынках (кошт — 4 млн. зл.) арлянская спулдзельня вядзе адкорм 1050 штук кормнікаў, а жывёлагадоўчая база ў вёсцы Шчыты будзе каштаваць 44 мільёны злотых. Гэта дазволіць гадаваць тут 240 свінаматак і весці адкорм 1600 свіней. Будуць таксама пабудаваны кватэры для рабочых.

Заглянем яшчэ ў вёскі **Малочкі** і **Дубна.** У першай з іх у адаптаваных будынках (кошт — 3 млн. зл.) боцькаўская СКР вядзе гадоўлю букатаў (180 штук) і малочных кароў (380 штук). Нездарма ж вёска і называецца Малочкі. У Дубне — у сваю чаргу — будзе свінаферма. 1000 штук кормнікаў і 140 свінаматак. Яе кошт — амаль 20 мільёнаў злотых.

На развіццё жывёлагадоўлі ў Кляшчэлях, Орлі, Бельску і Боцьках наша дзяржава прызначыла ў бліжэйшыя гады амаль 300 мільёнаў злотых. І гэта найбольш трывалы залог лепшай будучыні нашых землякоў у наваколлі гэтых пасёлкаў.

В. Рудчык

Нізкі паклон Арэшкаву

(Працяг са стар. 1)

І таму менавіта яшчэ раз нізкі паклон жанчынам з Арэшкава.

Але яшчэ адна перавага арэшкаўцаў. Вось прыехалі выступаць у Бельск вясковыя калектывы, вясковыя людзі, а ў сапраўднасці дык селяніна трэба было б тут са свечкай шукаць. Настаўніца, прадаўшчыца, пекар, бухгалтар, эканамістка, механік, светліцовы... А дзе ж гаспадар? Той аўтэнтычны прадстаўнік нашай вёскі, чалавек ад зямлі, ад плуга? Сапраўдны аўтэнтызм назіраем ізноў толькі ў Арэшкаве.

Думаю пра будучыню нашых самадзейнікаў. Што будзе, калі не хопіць сіл Ніне Мушынскай з Гарадка, выдатнай акторцы і рэжысёру-самавуку? Ці паўторыцца яшчэ калі-небудзь Арэшкава? Ці знойдуцца маладыя, але аўтэнтычныя таленты, якім захочацца цягнуць лямку вясковых самадзейнікаў?..

У гэтым месцы трэба падкрэсліць, што ў вясковых людзей наогул лепш выходзіць фальклорны рэпертуар. Відаць гэта нават на прыкладзе таго, што драматычныя калектывы з Гарадка і Беластока ўсё ж далёка адбягалі па ўзроўню свайго майстэрства ад калектываў з Рагачоў ці Піражкоў. Іх кароткія (так, як і трэба на агляд), але вельмі змястоўныя п’есы сучасных аўтараў былі вырэжысіраваны і сыграны вельмі ўмела.

У Бельску, у новым, прыгожым, вялікім Доме культуры, на цэнтральным аглядзе беларускіх драмкалектываў зала свяціла пусткамі. Дзе ж былі вы, актывісты бельскага гуртка БГКТ? Дзе былі вы, вучні-тарашкевічаўцы? Адных вас хапіла б на цэлую залу... Ці захоча яшчэ хто да вас прыехаць? Артыст жа, які б ён не быў — прафесіянал ці аматар, патрабуе, як паветра, як хлеба і вады, публікі! Без яе ён мярцвее, вяне; губляе натхненне і астывае яго запал.

Ада Чэчуга

Фота Янкі Цялушэцкага

Сцэна з пастаноўкі „Гора чубатае“ ў выкананні гарадоцкага калектыву.

Беларуская літаратура — Аляксандар Баршчэўскі

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

МАКСІМ ГАРЭЦКІ — ЧАСТКА XIX

Ваенныя творы. „Рускі“. Навела „Рускі“ характарызуецца спецыфічнай архітэктонікай. Пачынаецца яна ад канца і канчаецца канцом. Магічны пачатак усяго прадстаўленага здарэння знаходзіцца ў сярэдзіне твора. У сэнсе ранга паказанага вайскоўца „Рускі“ займае супрацьстаўную пазіцыю ў адносінах да вядомага ўжо нам апавядання „Генерал“. Там быў паказаны прадстаўнік вайсковай вярхушкі, а тут звычайны радавы.

Парадаксальнасць загалоўка „Рускі“ заключаецца ў тым, што героем навелы з’яўляецца чыстакроўны беларус з Магілёўшчыны. Чаму пісьменнік называе свайго героя рускім? Справа ў тым, што, трацячы ў госпіталі прытомнасць, беларус з Магілёўшчыны самога сябе называе рускім. Гэтым і тлумачыцца загаловак твора.

Навела „Рускі“ належыць да раду твораў Гарэцкага з паглыбленым псіхалагізмам.

Герой навелы з’яўляецца салдатам рускай арміі. Знаходзіцца ён на руска-аўстрыйскім фронце ў часе першай сусветнай вайны. Рускага характарызуе пэўная спецыфічная схільнасць: „І на пазіцыі, у часе доўгага і спакойнага стаяння ў зацішку малаважнага фронту, болей за другіх сваіх таварышоў любіў Рускі туляцца па пустых, кінутых сялянскіх дварах і пэцкацца там, шукаючы пажытку.

...Хаця яму за гэта дакаралі, не кідаў свайго блукання ў цёмным полі, і тая памаўзлівасць згубіла яго“.

Аднойчы ў часе такога блукання Рускі занадта далёка адыйшоў ад сваіх пазіцый і наблізіўся да аўстрыяцкіх акопаў. Там нечакана наткнуўся Рускі на аўстрыйскага салдата. Праз хвіліну выяснілася, што сустрэты „аўстрыяк“ з’яўляецца украінцам. Салдаты мірна селі, пагутарылі і выпілі крыху водкі, якую меў у сваёй баклажцы аўстрыйскі салдат. Украінец нават праявіў ахвоту перайсці на бок рускіх. Аднак Рускі параіў яму вяртацца да сваіх. Калі салдаты разыйшліся, Рускаму прыйшла ў галаву нечаканая думка: „Э, што ж я за ваяка. І не сказаў, толькі блiснула яму так у галаве... Павярнуўся, зламыўся стрэльбаю і без дум націснуў пальцам:

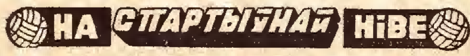
— Так!

Гул быў глухі і невялікі. Аўстрыяк спачатку зарыўся носам і бразнуў пляшкаю, з якой пілі гарэлку, аб сваю стрэльбу. Потым перавярнуўся дагары тварам — і вельмі жаласна і з працягам застагнаў. Калі Рускі падбег і пахіліўся над яго губатаю шапачкаю і даўно падстрыганымі вусамі, дык у цемнаце мала чаго ўбачыў, але пачуў, як ён яшчэ дадаў, гаворачы быццам аб нейкім трэцім:

— Што ж цій москаль наробыў... Застанэцца моя жынка і дыты“.

Украінец памірае. Рускі шукае ў яго кішэнях, але нічога апрача ліста не знаходзіць. Раптоўна апаноўвае яго страх. Рускі хапае вінтоўку забітага і бяжыць у бок сваіх акопаў. У роце спачатку не верылі, што ён забіў аўстрыйскага салдата, аднак прынесеная вінтоўка пераканала ўсіх.

І вось з гэтага моманту пачалася духовая драма Рускага. Часта ляжыць ён на зямлі і раздумвае над сваім учынкам. Прастуджвае ад зямлі грудзі, хварэе і трапляе ў госпіталь. Там час ад часу трапляе ў забыццё і крычыць: „Я рускі! Я рускі! Рускі, рускі!“ Паўтарае тое слова, якое пачуў ад уміраючага ўкраінца. Лекары лічаць паводзіны Рускага формай сімуляцыі. А салдата мучыць думка аб тым, што ён забойца нявіннага чалавека. І, мабыць, думка гэта не пакіне яго ніколі. Яна і з’яўляецца найгоршай формай самапакарання. Праўдападобна, павядзе Рускага ў напрамку псіхічнага самазнішчэння. Ёсць у гэтай навеле нешта з прозы Дастаеўскага. Вымова твора такая: ніхто не можа нам так зашкодзіць, як шкодзім мы часам самі сабе. І другая: забіваючы другога, можна забіць самога сябе.

У Нараўскай гміне

У Нараўскай гміне дзейнічае сем гурткоў ЛЗС і адзін спартыўны клуб „Іскра", якія згуртоўваюць 214 членаў, у тым ліку больш дваццаці дзяўчат. Тутэйшая моладзь любіць спаборнічаць у бегу на дыстанцыях: 100 м, 4х100 м і 1 500 м, у велагонцы, розыгрышы ў футбол, баскетбол, валейбол, настольны тэніс, шахматы. Нараўскія і з усёй навакольнай акругі ЛЗС-аўцы кожны год арганізуюць спаборніцтвы футбольных камандаў за кубак начальніка гміны і старшыні гміннага камітэта ЗСЛ. Футбольная каманда з Нарвы мае трэнера, з якім праводзіць заняткі. Яна ўдзельнічала ў міжгмінных розыгрышах.

Да найлепшых спартсменаў у Нараўскай гміне належаць Міраслаў Янюк, Пётр Грынявіцкі, Анатоль Паскробка, Мікалай Чэрнякевіч, Веслаў Жакевіч, Роберт Дударык і Міраслаў Ніканович.

Добрыя ўмовы для футбольных розыгрышаў і іншых відаў спорту маюць спартсмены з Нарвы. У Нарве ёсць стадыён. Зімою моладзі даступны залы і сталы для тэніса ў мясцовай школе. Тут зацікаўлены фізкультурай перш за ўсё дырэктар школы Ян Іванюк і настаўнік Анатоль Герман.

У Нараўскай гміне кожны з сямі ЛЗС абяспечаны мячыкамі, сеткамі для сяткоўкі, камплектамі трыко. Спартсменам дапамагаюць фінансава і сродкамі транспарту гмінная ўправа, ПОМ, спулдзельчы банк і прадпрыемства вясковага будаўніцтва.

Моладзь таксама не астаецца ў даўгу. Удзельнічае яна ў шматлікіх грамадскіх чынах: пры будове і рамонце спартыўных пляцовак у Васьках, Тынявічах Вялікіх і Нарве, пры пабудове святліцы ў Тынявічах Вялікіх (выкананы тут грамадскім чынам рамонт на суму 58 тыс. злотых).

Я. Цялушэцкі

СКАРБЫ БЕЛЬСКАГА БЕЛЛІЦЭЯ

АЛІМПІЙЦЫ

Дырэктар Аляксей Карпюк:

— *Мы ўжо раней адчувалі, што дабіліся такога ўзроўню навучання, які дазваляе нам спаборнічаць з іншымі ліцэямі.*

I вось ад пачатку гэтага навучальнага года рашылі яны праверыць свае адчуванні. Настаўнікі атрымалі загад: **усе мы разам і кожны паасобку павінны працаваць так, каб дабіцца алімпійскіх лаўраў.**

I яны гэтага дабіліся. Першым школьным алімпійцам стаў у ліцэі **Яўгеній Рыжык**, вучань IIIа класа, 18-гадовы юнак з вёскі Кнарыды, **лаўрэат акруговых спаборніцтваў па геаграфічнай алімпіядзе.**

Настаўніца геаграфіі магістр **Серафіма Кандрацюк** гаворыць мне:

— Я заўважыла ў яго схільнасці да паглыбленага зацікаўлення геаграфіяй. Часта даваў ён адказы, якіх не мог знайсці ў школьным падручніку.

Сам Генэк свой поспех паясняе так:

— Я пастаянна чытаў такія краязнаўчыя часопісы, як *„Познай свуй край"*, *„Познай съвят"*, *„Кантыненты"*.

Пра геаграфічную алімпіяду даведаўся позна — пад канец верасня. А тут, каб прыступіць да спаборніцтваў, неабходна было зрабіць пісьмовую працу ў час канікулаў. За 10 дзён праца была гатова. **Геаграфічнае, эканамічнае і бытавое апісанне вёскі Кнарыды.** З неабходнымі картамі, са здымкамі, графікамі, са статыстычнай падмацоўкай і гістарычнай даведкай. 17 рукапісных старонак вялікага фармату.

— Не спаў я тады па начах, каб паспець, каб умясціцца ў вызначаны тэрмін.

Удалося. Праца Яўгенія Рыжыка знайшлася сярод 26 іншых, якія вытрымалі суровыя патрабаванні праверачнай камісіі. 15 студзеня адбыўся ў Беластоку другі этап алімпійскага конкурсу.

Андрэй Аніщчук.

— Конкурс быў вельмі цяжкі, — гаворыць Яўгеній Рыжык. — Трэба было ведаць намнога больш, чымсьці вучаць у школе.

Стаў ён лаўрэатам гэтых спаборніцтваў. **Такім чынам запэўніў ужо сабе свабодны ўступ на геаграфічны факультэт вышэйшых навучальных устаноў.**

Андрэй Аніщчук вучыцца ў IV „С" класе. Зараз рыхтуецца да экзамена сталасці. Ужо рашыў, што будзе **сацыёлагам.**

—Грамадскія навукі, — гаворыць ён, — цікавілі мяне ўжо ад пачатковай школы. Хацелася глыбей зразумець, як склаўся грамадскі лад свету, у якім давялося нам жыць.

Спачатку паглыбляў ён свае веды, карыстаючыся крыніцамі, даступнымі вясковаму хлапчуку. Чытаў *„Газету Беластоцкую"*, *„Грамаду - Рольнік Польскі"*, *„Ніву"*, гарцэрскі часопіс *„На пшэлай"*, слухаў тэлевізійныя і радыёвыя інфармацыйныя праграмы. Расла цікавасць і патрабаванні. Так ён трапіў у гурток **маладых рацыяналізатараў,** які ў ліцэі заснавала прафесар па гісторыі магістр **Таіса Бялецкая.**

— Мы збіраліся, — гаворыць Андрэй Аніщчук, — каб супольна абмеркаваць розныя праблемы грамадскага характару, каб знайсці адказы на пытанні, якія нас хвалявалі.

А пытанні былі самыя розныя: *адкуль чалавек, адкуль сям'я, грамадскі лад, адкуль рэлігія, адкуль супольнае ў розных рэлігіях свету.*

Прафесар Таіса Бялецкая падказвала, дзе шукаць адказы. Прыйшлося звярнуцца да самых сур'ёзных крыніц, да работ **Энгельса, Маркса, Леніна, Феербаха, Гегеля,** а перш за ўсё дакладна зразумець **„Камуністычны маніфест".** I свет стаў болей даступны, зразумелы.

З такой падрыхтоўкай прыступіў ён да алімпійскіх спаборніцтваў у галіне ведаў аб Польшчы і сучасным свеце. На 40 магчымых у вельмі цяжкім экзамене (на 98 асоб праз першы яго этап прайшло ледзь шэсць вучняў) **набраў ён 33 пункты.** Такім чынам стаў лаўрэатам, заваяваў прыгожы кубак, які блішчыць усходняй пазалотай.

Яўгеній Рыжык.

Віктар Рудчык

Фота аўтара

Ф·А·Л·Ь·К·Л·О·Р

ВЯСНЯНКА

(„ОГУЛЬКА")

Ой, зыді, зыді, ясны міесэчык,
як мліновое коло.
Ой, выйді, выйді, сэрцэ-діўчыно,
промов до мэнэ слово,
ой, выйді, выйді, сэрцэ-дівчыно,
промов до мэнэ слово.
— Ой, як я маю, ой, як я маю
до тэбэ выходіті?
Людэ говорат, людэ сачуют —
мніе тэбэ нэ любіті,
людэ говорат, людэ сачуют —
мніе тэбэ нэ любіті.
— Нэхай говорат, нэхай сачуют,
хоч по цієлому свієту —
я тэбэ любів, любіті буду,
як рожовую квієту,
я тэбэ любів, любіті буду,
як рожовую квієту.
Ой, шуміт жэ мніе, як вода ў мліне
то й у моёй головоньці.
Нікуды выйті поговорыті —
я ў чужой сторононьці.
Нікуды выйті поговорыті —
я ў чужой сторононьці.

Ад Веры Міхалюк, 56 год, вёска Курашава гм. Чыжы, запісаў 3 лютага 1977 года Мікалай Гайдук. Нотная транскрыпцыя з магнетафоннай стужкі Людмілы Панько.

ГАРАДОЦКАЯ ДЗІКОВІНА

1 красавіка — гэта не толькі дзень жартаў. У бягучым годзе ў Гарадку якраз аддалі ў карыстанне прыгожыя, светлыя, на 80 месц дзіцячыя яслі. У сувязі з тым, што гэта яслі прызаводскія, у першую чаргу прымалі дзяцей работнікаў мясцовага трыкатажнага прадпрыемства „Каро", потым іншых жыхароў Гарадка. Гэта небывалая дзіковіна, і паяўленне яе ў Гарадку маткі ўспрынялі з вялікай радасцю і задавальненнем. Ужо ў першы дзень прынеслі 56 дзяцей, з іх 30 — гэта дзеці рабочых вышэй адзначанага прадпрыемства. Усе дзеці, згодна са стадыямі развіцця маладога арганізма, падзелены на тры групы і знаходзяцца пад добрай выхаваўчай і лячэбнай апекай. Кожная з груп мае па некалькі памяшканняў, а менавіта: раздзявальня, дзе кожнае дзіцё мае сваю, намечаную каляровым малюнкам вешалку на верхнюю вопратку, пакой адпачынку, купальны пакой і пакой гульняў з каляровымі цацкамі, адпаведна дастасаванымі да ўзросту. Кіраўнік Аляксандра Гутоўская дбае пра тое, каб стварыць дзіцяці цёплыя, спрыяльныя ўмовы, каб нават хвіліну яно не адчувала тут сябе адзінокім. Дакупляе ўсё новыя цацкі, сцены ўпрыгожвае кветкамі і рознакаляровымі, павучальнымі малюнкамі. Яслі працуюць усе тыя дні, у якія працуе прадпрыемства. Дзень працы пачынаецца а палове шостай раніцы і працягваецца да паловы шостай вечара. Роўна 12 гадзін. Яслі маюць дзве кухні: адну для старэйшых і малочную для самых малых, якія рыхтуюць дзецям усе віды дзённага харчавання. На двары вясна. З кожным днём становіцца ўсё цяплей. I прыйдзе час, калі дзеці пакінуць сцены ясляў і выйдуць на панадворак. Пакуль што тут яшчэ пуста. Але ў бліжэйшым часе пачнуць парадкаваць пляц. Плануюць парабіць тут газоны, агародчыкі, парастаўляць прылады да гульняў і лавачкі. Адным словам, так, каб было весела і радасна.

Міхась Шаховіч

РАДЫЁФЕСТЫВАЛЬ У БЕЛАВЕЖЫ

У сувязі з 25-годдзем Беластоцкага радыёвяшчання Польскае радыё арганізоўвае II Фестываль польскіх радыёперадач і радыёпастановак, які будзе праходзіць у Белавежы ад 15 да 19 мая 1977 года. Гаспадаром фестывалю будзе Беластоцкае радыёвяшчанне.

На фестывалі будуць падсумаваны вопыт і дасягненні польскай радыёдраматургіі, мастацкага рэпартажа, а таксама розных іншых форм радыёперадач за 1975-76 гады. Праграма фестывалю прадугледжвае, такім чынам, не толькі праслухоўванне найбольш характэрных твораў, якія паяўляліся на антэнах Польскага радыё, але і дыскусію аб іх тэндэнцыях з пункту гледжання задач і праграмы ПР. За найбольшыя дасягненні ў 1975-76 гадах будуць прызнаны ўзнагароды.

У часе фестывалю будуць праводзіцца таксама публічныя дыскусіі, сустрэчы радыёслухачоў з аўтарамі, рэжысёрамі, акцёрамі. Будзе прызнана таксама ўзнагарода радыёслухачоў.

Удзельнікамі фестывалю будуць: рэжысёры, акцёры, работнікі рэдакцый, літаратурныя і тэатральныя крытыкі, культурныя дзеячы, прадстаўнікі навуковых інстытутаў, займаючыхся праблемамі літаратуры, тэатра і сродкаў масавага перазказу, прадстаўнікі розных вышэйшых школ, навучаючых спецыялістаў, перакладчыкі польскай літаратуры і замежныя госці.

Мерапрыемства гэтае будзе мець вялікае значэнне для нашага рэгіёна.

Філіял ГС у Чыжах прыняў бульбу ад двух гаспадароў і пагрузіў яе ў вагон на экспарт. Але ў вагоне аказалася, што бульба аднаго гаспадара была прымарожаная. Вырашылі звярнуць яе назад. А трапілі, як сын бацьку ў лоб. Гаспадар за прымарожаную атрымаў добрую. А другі за добрую не захацеў прыняць дрэннай (з 300-кілаграмавай надвышкай). Куды не звяртаўся ў справе заплаты за бульбу, ніхто не дапамог яму. Яшчэ кіраўнік філіяла ГС выдаргаваў у гаспадара 500 зл. Было б усё добра, але на бяду прыціснулі марозы яшчэ раз незабяспечаную ў ГС прымарожаную бульбу: аж спірт выступіў з яе. Кіраўнік абнавіўся і хацеў яшчэ выдаргаваць 5000 зл. Таргаваўся 70 дзён.

Абодва ўпартыя, не дайшлі да згоды. Урэшце гаспадар стукнуў у рэдакцыю. У выніку вышэйшае начальства вырашыла справу ў карысць гаспадара. Толькі ўжо тады кіраўнік філіяла ГС у Чыжах Лявон Карнілюк набраў вады ў рот і не прызнаўся нікому, што выдаргаваў 500 зл. Гаспадар таксама не выявіў гэтага, бо і ён сабе не вораг.

Я. М.

ФОТА ПА ЗАКАЗУ

Заказвалі:
Ліля Скепка з Альхоўкі і Багуся Гарадкевіч з Мастаўлян.

ВЕР—НЕ ВЕР

Дарагі Астрон! У мяне хворы бацька, непакоюся аб яго здароўі і вось прысніўся мне такі сон. Стаю з дачкою над рэчкаю. Рэчка глыбокая вельмі (у сапраўднасці яна зусім неглыбокая) і бачу: праз гэтую рэчку пераходзіць мой бацька і вядзе з сабой чорнага каня, а вада глыбокая і даходзіць бацьку пад самую бараду. Але ўдалося бацьку перайсці праз рэчку. Выйшаў ён на бераг. А мне таксама трэба прайсці праз яе і яшчэ трымаю на руках дачку. Стаю і думаю, ці ўдасца мне прабрацца праз рэчку.

Янка

Сніцца, што ўлезла я на дрэва. Сяджу, гляджу ўніз і бачу: кругом зялёнае бурачанае поле і пры дрэве перада мной стаіць вялікі, прыгожы сабака. Гляджу і захапляюся ім. А ззаду недзе яшчэ тры сабакі, але іх я не бачу, яны мяне не цікавяць. Але прыйшоў муж і кажа мне: „Чаму гэта ты сабак не накорміш? Яны ж галодныя". Тады я вырвала гэтага зялёнага лісця і кінула сабацы.

Валя

Дарагі Янка! Напэўна чакаюць вас вялікія клопаты ў сувязі са здароўем бацькі. Аб гэтым гаворыць і тое, што вы трымалі на руках дачку, і тое, што стаялі над глыбокай рэчкаю. А найгорш гэта тое, што ваш бацька вёў праз вельмі глыбокую раку чорнага каня (добра, што ён на ім не ехаў). Яго жыццё знаходзіцца ў небяспецы, але ўсё ж удасца яму прайсці праз тыя затрудненні.

Валя! Ваш сон цікавы. Лазіць па дрэвах — поспех у справах. А з дрэва ж вы бачылі зялёнае бурачанае поле і перад сабой сабаку. Знойдзецца ў вас нейкі прыяцель (вы яго, а ён ваш), які дапаможа вам у дасягненні гэтага поспеху.

Астрон

Дарагое Сэрцайка, мне 32 гады, я ўдава. Выйшла замуж маладая, а з мужам жыць толькі два гады давялося. Ён трагічна загінуў. Асталася я з маленькай дачушкай. Ад цесцяў я перайшла жыць да сваіх бацькоў, і яны заапекаваліся мной і маім дзіцём. І так мы жывем разам і працуем на гаспадарцы, дзіця ходзіць у школу, якая знаходзіцца ў нашай вёсцы. І вось нядаўна пасватаўся да мяне мужчына з суседняй вёскі. Яму ўжо сорак год. Яго маці нядаўна памерла, і астаўся ён са старым бацькам, а гаспадарка вялікая, цяжка ім. Я ведаю яго і яго сям'ю. Гэта людзі парадачныя, працавітыя. Але я ніяк не маю адвагі выходзіць замуж. Мусіла б я тады ісці да яго, пакінуць бацькоў, а я ў іх адна. Дачка мая выгадавалася з дзедкам і бабкаю, дык як яе цяпер забраць у чужую сям'ю? Бацькі кажуць: як хочаш, так і рабі. Ім таксама цяжка са мной ды ўнучкай расстацца, але не адмаўляюць. Сэрцайка, памажы мне!

Марыся з Бельшчыны

Марыся! Хутка толькі маладзенькія дзяўчаткі замуж выходзяць. У тваім узросце ўжо чалавек на ўсе бакі аглядаецца. Але ўсё ж найгоршае ў жыцці — гэта адзіноцтва. Час ідзе хутка, бацькі састарэюцца, дачка вырасце — пойдзе замуж. І ўвесь цяжар гаспадаркі на тваё плечы зваліцца. Пакуль ты яшчэ маладая і трапляецца парадачны чалавек — варта сваю сям'ю залажыць. А дзіця прывыкне. Ды ж і бабка з дзедам недалёка, наведваць будуць.

Сэрцайка

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Муж і жонка маюць кватэру, прыдзеленую мужу гарадскімі ўладамі. Цяпер у судзе вядзецца паміж імі развод. У іх адно дзіця. Як можа быць вырашана пасля разводу пытанне кватэры?

АДКАЗ: Калі муж і жонка наймаюць кватэру, якая можа быць падзелена на дзве самастойныя, то пры іх згодзе суд можа яе падзяліць і пасля гэтага папярэдні наём выгасае, а паўстаюць дзве асобныя ўмовы найму.

Калі муж або жонка згаджаюцца добраахвотна пакінуць кватэру, то суд прызнае яе таму, хто ў ёй астанецца.

Калі паміж мужам і жонкай няма згоды наконт кватэры, суд вырашае, як часова павінна быць падзелена карыстанне кватэрай. Канчатковае вырашэнне справы ў гэткіх выпадках належыць да кватарунковай улады.

Не мае пры гэтым значэння, ці кватэра прыдзелена на мужа, ці на жонку. У кожным, аднак, выпадку суд бярэ пад увагу патрэбы мужа або жонкі, пры якіх астаюцца непаўналетнія дзеці.

Калі паводзіны мужа або жонкі дрэнныя і іх пражыванне ў адной кватэры немагчыма, то на патрабаванне таго, чые паводзіны правільныя, суд можа загадаць прымусовае высяленне, што не мае ўплыву на пазнейшае прызнанне права на кватэру.

Ад 1 сакавіка Дзяржаўны польскі банк увёў у грашовы абарот ашчадныя боны ПКО вартасцю 15 тыс. зл. з розыгрышам прэмій у выглядзе аўтамашын. Гэтыя аўтамашынныя боны бяруць удзел у квартальных розыгрышах — адна легкавая машына на 800 бонаў.

Новае ў ПКО

Каб узяць удзел у розыгрышы, бон мусіць быць у яго набыўцы цэлы каляндарны квартал, папярэджваючы розыгрыш. Такім чынам, боны, набытыя ў сакавіку б. г., возьмуць удзел у найбліжэйшым розыгрышы, які адбудзецца ў ліпені.

Выстаўленыя раней аўтамашынныя ашчадныя кніжкі з грашовым укладам 9 тыс. зл (якія ад 31 сакавіка ўжо не бяруць удзелу ў розыгрышах) можна замяніць на аўтамашынныя боны, уносячы адпаведную даплату. Ашчадныя кніжкі, замененыя на боны ў перыядзе ад 1 красавіка да 30 чэрвеня 1977 года будуць закваліфікаваны да розыгрышу ў ліпені 1977 года. (Падрабязныя інфармацыі можна атрымаць ва ўсіх банках).

(мх)

Этнаграфічнае акенца

Дом на падмурку ў мястэчку Сухаволя. *Фота М. Гайдука.*

Куток практычных ведаў

ПРА БІЖУТЭРЫЮ ТРЭБА ДБАЦЬ!

Напэўна, кожная жанчына мае хоць нейкую біжутэрыю. Ці будзе яна каштоўная, ці вельмі танная, то прыгожа будзе выглядаць толькі пры ўмове, што мы будзем дбаць пра яе. Дык падаем сёння некалькі рад.

● **Золата і плаціна.** Памыць у летняй вадзе з мылам, дакладна спаласнуць і вельмі старанна выцерці. Каб вырабы сталі бліскучыя, пагрузіць іх у 90-працэнтны алкаголь і адпаліраваць „ірхай" (мяккай замшавай скурай).

● **Серабро.** Памыць у летняй вадзе з мылам, да якой можна дадаць крыху аманьяку (нашатырнага спірту), або ў 90-працэнтным алкаголі. Дакладна выцерці. Калі брудзяць скуру, пацягнуць паверхню, датыкаючуюся да цела, белым лакам.

● **Пасярэбраны метал.** Калі чэрніць скуру, пацерці анучкай, змочанай у дэнатураце, але зрабіць гэта трэба вельмі хутка. Дакладна спаласнуць. Адпаліраваць мяккай анучкай і „ірхай".

● **Пазалочаны метал.** Вычысціць грубазярністай соллю, змешанай раней з лімонным сокам. Як найхутчэй добра паласкаць. Закончыць церці мяккай анучкай, памакаўшы яе ў муку. Калі часова не носім, трымаць загорнутыя ў чорную паперу.

● **Сталь.** Пакрыць пластом ачышчанай соды і далікатна паліраваць спачатку мяккай шчоткай, а пасля „ірхай".

● **Жэмчуг (перлы) з гадоўлі.** Ачысціць у летняй вадзе з мылам, выпаласкаць у чыстай вадзе той жа тэмпературы. Высушыць мяккай анучкай ваду. Не мыць занадта часта!

● **Жэмчуг натуральны.** Нацерці скрылёчкамі лімона і выпаласкаць у халоднай вадзе. Калі прадмет вельмі брудны, трэба вымыць яго ў цёплай вадзе з мыльнай пенай і выпаласкаць таксама ў цёплай вадзе. Выцерці мяккай анучкай.

● **Драўніна.** Напаставаць вадкай пастай. Высушыць і адпаліраваць мяккай анучкай.

● **Карал.** Пагрузіць у салоную ваду. Выпаласкаць, выцерці і адпаліраваць.

● **Штучныя каменні.** Пасыпаць талькам і чысціць вельмі мяккай шчотачкай, каб не выпалі.

Гаспадыня

С. СМІРНОЎ

У КАТАКОМБАХ АДЖЫМУШКАЯ

ДАКУМЕНТАЛЬНАЯ АПОВЕСЦЬ

Па вялізных пnative прасторах нашай краіны пракацілася вайна, несучы з сабой смерць і разбурэнні. Але на гэтых прасторах былі такія кавалкі зямлі, такія гарады і вёскі, якія з поўным правам можна назваць шматпакутнымі, бо барацьба тут была асабліва доўгай і жорсткай і вайна прынесла сюды асабліва сакрушальныя няшчасці.

Яшчэ чакае сваіх гісторыкаў і пісьменнікаў шматпакутная эпапея асаджанага Ленінграда. А вялікі горад на Волзе, дзе столькі часу бушавала самая лютая бітва ў гісторыі чалавецтва! Спытайце воінаў Ленінградскага фронту, чым быў для іх „пятачок" ля Неўскай Дуброўкі! Спытайце ў тых, хто ваяваў на Волхаўскім фронце, што такое „Даліна смерці" каля вёскі Мясны Бор! А разбураны Севастопаль, а раздзелены папалам лініяй фронту Варонеж, а вядомая „Малая зямля" пад Новарасійскам!

Такім шматпакутным стаў і ўсходні бераг Крыма, які прымыкаў ад Керчанскага пралiва, разам з горадам Керч. Чатыры разы пераходзілі гэтыя мясціны з рук у рукі, чатыры разы гэта зямля была пераарана снарадамі і танкавымі гусеніцамі, засеяна кулямі і асколкамі, і чатыры разы вайна збірала тут сваё багатае і страшэннае жніво.

Восенню 1941 года, развіваючы наступленне на ўсход, нямецкая армія ўвайшла ў Крым. Хутка ўвесь Крымскі паўвостраў, за выключэннем Севастопаля, які ўпарта супраціўляўся, быў захоплены ворагам. Занята была і Керч.

Але ўжо зімой таго ж года Чырвоная Армія, сабраўшыся з сіламі, спыніла ворага і на некаторых участках фронту перайшла ў контрнаступленне. Немцы былі разгромлены пад Масквой, атрымалі моцныя ўдары пад Растовам і Ціхвінам. У снежні нашы армія і флот, дзейнічаючы з Таманскага ўзбярэжжа Каўказа, высадзілі ў Крыме дэсанты ў раёне Феадосіі і Керчы і, адцясніўшы ворага, стварылі ўстойлівы плацдарм на ўсходнім узбярэжжы паўвострава. Фронт спыніўся на захад ад Керчы, на так званых Акманайскіх пазіцыях.

Калі, вызваліўшы паўразбураную Керч, нашы войскі ўступілі ў пасёлак Аджымушкай, да іх насустрач з глыбіні каменяломняў выйшлі ўзброеныя людзі. Гэта былі керчанскія партызаны. Некалькі тыдняў назад, як толькі вораг прыйшоў сюды, яны спусціліся пад зямлю і ўвесь гэты час жылі там, у тунелях каменяломняў, ведучы барацьбу, наладжваючы начныя вылазкі і дыверсіі, падтрымліваючы сувязь з мясцовым насельніцтвам. Цяпер іх падземнае жыццё закончылася — яны дачакаліся прыходу сваіх.

Тыя, хто бываў у Крыме, напэўна, памятаюць, што многія пабудовы там узводзяцца з асаблівага, порыстага вапнаванага каменю, які называюць ракушачнікам. Гэты ракушачнік здабываецца на Керчанскім паўвостраве. У раёне Керчы ёсць некалькі каменяломняў — Багераўскія, Вергапольскія, Булганак і іншыя. Але самымі вялікімі з усіх каменяломняў былі Аджымушкайскія.

Вялізны, магутны пласт ракушачніку выходзіць на паверхню зямлі ў ваколіцах вёскі Аджымушкай. З даўніх часоў людзі бралі тут камень для будаўніцтва, выпілоўвалі яго прама з пароды вялікімі роўнымі плітамі, прабіваючыся пры гэтым усё далей пад зямлю. Так за доўгія, доўгія гады ўтварыўся шматкіламетровы шматпавярховы падземны лабірынт, цэлы горад, які ляжаў на глыбіні ад пяці да дваццаці метраў ад паверхні зямлі, горад з шырокімі вуліцамі, вузкімі завулкамі, цеснымі калідорамі і мноствам выхадаў наверх у розных месцах. Па адным з гэтых тунеляў свабодна мог праехаць грузавік, па другім — конь з возам, а былі і такія, дзе чалавеку даводзілася ісці сагнуўшыся або нават на карачках. Трываласць каменнага масіву давала магчымасць не ставіць штучных апор, і толькі ў самых шырокіх выпрацоўках пакідалі слупы таго ж ракушачніку, якія

ТРЫБУНА чытачоў

СКР перад веснавымі працамі

СКР у Нараўцы існуе ад 1.VIII.1975 года. Сваю дзейнасць вядзе на базе прадпрыемства механічных паслуг у Міклашэве і такіх жа пунктаў у Семяноўцы і Новым Ляўкове. Гаспадараць тут на 303 га зямлі, у Ляшуках кормяць 200 штук свіней. СКР арганізуе грамадскую, асветную і гаспадарчую дзейнасць. Наладзілі яны супрацоўніцтва з КГВ. У нараўскім СКР працуе 74 асобы, у тым ліку 47 трактарыстаў.

Да веснавых работ падрыхтаваны 44 трактары, 45 плугоў, 38 прычэпаў, 3 збожжавыя сеўнікі і 57 іншых машын. Выступаюць клопаты з рамонтам машын, якія трэба вазіць аж у ПОМ у Нарву або ў іншыя СКР-ы. Не хапае частак да машын, якія атрымліваюць толькі ў 30 працэнтах.

Гаспадары ўжо заказваюць паслугі на работы на бягучы год. Аказваецца, ёсць вельмі многа працы і нельга будзе ўсе паслугі выканаць. Ужо адчуваецца недахоп 10 плугоў, 6 культыватараў, 6 барон, 1 сеўніка і 5 касярак. Культыватараў, барон і сеўнікаў няма ў продажы. Аднак СКР будзе старацца арганізаваць лепш працу, каб выканаць як мага найбольш патрэбных паслуг. Будуць ствараца брыгады.

СКР мае і сваю зямлю — 303 га, у тым 217 га — гэта ворная зямля. У бягучым годзе структура пасеваў наступная: жыта — 80 га, авёс — 70 га, лубін — 40 га.

Аляксандр Закройшчык

КАМІНАР

Быў напісаны у „Ніве“
Раз на крытыку адказ.
Я над ім застанавіўся
І чытаў яго не раз.

Колькі было у ім праўды?
Можа процэнт, можа пяць.
Што тут многа гаварыці
Й камінара ўспамінаць.

Знаюць яго людзі добра,
Як да хаты ён ідзе —
Давай хутчэй яму грошы,
Не — то печы разбярэ.

Камінар да вёскі прыдзе
Раз на некалькі гадоў,
Пазбірае толькі грошы,
І селянін будзь здароў.

За работу не бярэцца,
Кажа: калі я зраблю,
Як далі мне многа вёсак?
Толькі грошы забяру.

Сам селянін добра знае,
Што няшчасце прынясе,
Ён сам печы даглядае,
Камінара з хаты прэ.

М. Лук'янюк

Пачыны на мільёны

Адбылася XVI сесія МРН у Гайнаўцы, на якой была прынята праграма грамадскіх пачынаў на 1977 год. Закончыцца загаспадарванне гарадскога парку і спартыўнага стадыёна ў лесе. Будзе пасаджаны зялёны пас на вуліцы Дзяржынскага. Пракладуцца новыя тратуары на вуліцах Грунвальдскай, Ліповай, Юдзянка. Будавацца будуць вуліцы Дзельніцовая, Цэльная, Таровая, Маставая, Чырвонай Арміі, Калантая, Жаромскага, Сянкевіча. Закончыцца загаспадаранне плошчы ля вакзала ПКС. На вуліцы Варшаўскай адкрыецца пляцоўка для дзяцей.

Усіх грамадскіх прац у горадзе Гайнаўка ў 1977 годзе выканаецца на суму 10 мільёнаў зл.

Э. Вайсковіч

Аднойчы ў Гайнаўцы...

Ужо шмат гадоў „Ніва“ з'яўляецца маім прыяцелем. Найбольш цікавіць мяне старонка „Трыбуна чытачоў“, на якой карэспандэнты выказваюць свае думкі. Таму і я не магу вытрымаць, каб не напісаць аб прыгодзе, якая мяне спаткала ў Гайнаўцы.

Аднойчы была я на пункце аховы здароўя ў Гайнаўцы. Адчувала сябе дрэнна і не магла сама дайсці на станцыю. Папрасіла медсястру, каб яна пазволіла пазваніць па таксі. Адзін з шафёраў таксі падняў трубку і спытаў, куды я хачу ехаць. Я адказала, што на станцыю. Падумаўшы крыху, ён сказаў, што № 12 ужо едзе па мяне. Я чакала доўга і дарэмна. Выратаваў добры чалавек, які ўласнай машынай завёз мяне на станцыю і не хацеў нават гаварыць аб заплаце.

Ад яго я даведалася, што гайнаўскія шафёры таксі ахвотна едуць толькі на далёкія трасы, бо за 15 зл., як кажуць, ім не аплочваецца. Дык чаму ж абяцаюць, што прыедуць? Ці ж іх не абавязваюць ніякія правілы сужыцця?

Аліна

Не пакінулі ў бядзе

Нядаўна ў вёсцы Рудуты, Арлянскай гміны, успыхнуў пажар. Згарэла клуня ў селяніна Васіля Міранчука. Скорая дапамога найбліжэйшых пажарніцкіх ахоў не дазволіла пажару разгарнуцца і на месцы ён быў ліквідаваны. Аднак клуня і ўсё, што было ў сярэдзіне, згарэла.

Васіль Міранчук самы бедны селянін у вёсцы, і тут такое гора. Як пракарміць жывёлу? Аднак жыхары вёскі свайго аднавяскоўца не пакінулі на волю лёсу. Рашылі дапамагчы яму. Скінулі грашыма і ніхто не адмовіў. Таксама на другі дзень пасля пажару прывезлі кармоў: сена, саломы, каб селянін змог да вясны пракарміць сваю жывёлу. Васіль Міранчук не ведаў, як аддзякаваць людзям за дабрату.

Гэты факт яшчэ раз сведчыць, што жыхары Рудутаў вельмі гуманныя людзі і чалавека ў бядзе не пакінуць ніколі. Варта, каб усе бралі прыклад з такіх.

М. Панфілюк

Патрэбны хуткі рамонт

Вуліца М. Бучка ў Бельску ў многіх месцах мае глыбокія выбоіны. Каля скрыжавання з вуліцай Лётнічай тут ужо не дарога, а роў, поўны балота і вады, глыбінёй каля метра. Па гэтай дарозе ездзяць машыны з базы ПТГВ і машыны ВСС „Сполэм“, якія возяць розныя матэрыялы і прадукты. Шафёры праклінаюць вуліцу і тых, хто не спяшаецца з яе рамонтам.

На вуліцы Лётнічай поўна смецця, брыдка там! І брыдка тым, хто там жыве, бо яны самі яе засмечваюць.

Іван Кірызюк

У Ягадніках будзе святліца

Вёска Ягаднікі Дубіцкай гміны багатая і культурная, аднак пакуль што тут няма святліцы. Ды жыхары тут не спяць. Хочуць, каб такое месца, куды б можна было зайсці ўсім, было ў вёсцы. У вёсцы нямала самаахвярных дзеячоў і аб адным з іх варта сказаць. Гэта Рыгор Назарук, солтыс вёскі і сакратар мясцовай партыйнай арганізацыі, найлепшы гаспадар. Такія людзі і вырашылі, што яшчэ ў гэтым годзе пабудуюць святліцу ў Ягадніках.

Прапанову падтрымала гміна ў Дубічах Царкоўных. Жыхары абавязаліся ўлажыць палавіну сваіх коштаў. Першы крок зрабілі ўжо ў сакавіку. Адбыўся тады грамадскі чын. Аж на 15 сялянскіх трактарах вазілі жвір на фундамент. Хутка фундамент будзе зроблены. Многа дапамагаў солтысу яго намеснік Іван Сурэль.

М. Панфілюк

А куды зайсці цяпер?

За апошнія гады ў Бельску пабудавалі многа новых будынкаў. На вуліцы Жвіркі і Вігуры быў пабудаваны вялікі таварны дом. На вуліцы Міцкевіча насупраць ПКО вырас новы мураваны будынак. Тут будзе новая кавярня. На гэтай самай вуліцы развальваюць усе старыя будынкі. Між іншым, разваліл і бар, куды часта заходзілі вучні, каб штосьці перакусіць. Цяпер вучні наракаюць, што няма дзе з'есці скромны абед. У рэстаран яны не пойдуць, там усё дарагое.

Васіль Асеннік

Добра было б...

Іду я вось няраз вуліцамі горада Беластока і бачу: ёсць вуліцы чыстыя, прыемныя, а ёсць і такія, што аж крыўдна глядзець. Вецер носіць па іх кавалкі паперы, вывернутыя сметнікі каля прыпынкаў і многа раскінутых усюды білетаў. Добра было б, каб гарадское прадпрыемства ачышчання ў Беластоку лепш пацікавілася выглядам горада. Але і самі людзі павінны кідаць усялякія паперы і смецце ў сметнікі, а не абы-дзе. Прыклады? Усіх не пералічыш, але вось хаця б вуліца Сянкевіча каля рэстарана „Асторыя“.

Дубінка

Конкурс у бібліятэцы ў Галадах

Арганізаванне беларускіх конкурсаў увайшло ўжо ў традыцыю. І ў гэтым годзе будзе конкурс: па літаратуры, якую ствараюць беларускія літаратары ў Польшчы. Аўтары — людзі, якія выхаваліся ў гарадах і вёсках нашай краіны, звязаныя з нашай зямлёй. Іх літаратура адлюстроўвае жыццё нас саміх. А праўду кажучы, дык і не ўсе ведаюць пра такую літаратуру. Конкурс вельмі яе спапулярызуе. Элімінацыі адбудуцца аж увосень. Да таго часу ўсе будуць рыхтавацца.

У галадоўскай бібліятэцы гэты конкурс таксама арганізуецца. Бібліятэкарша заахвоціла да ўдзелу ўжо 13 асоб. У бібліятэку прыйшлі ўсе патрэбныя выданні, якія трэба будзе прачытаць. Частка кніжак была і раней у нашай бібліятэцы. З Галадоў родам пераможца мінулагодняга конкурсу. Наша бібліятэка памагала ёй у падрыхтоўцы. Можа і цяпер пераможца будзе з Галадоў?

В. Анапюк

Турнір у Нарве

На спартыўнай пляцоўцы ЛЗС „Нараў“ у Нарве адбыўся турнір па футболу юньёраў гміны пад лозунгам „Шукаем талентаў“. Арганізатарам быў ЛЗС „Нараў“ і гмінная рада ЛЗС.

Удзел у турніры прынялі чатыры калектывы. Першае месца заваявалі гаспадары — ЛКС „Нараў“, другое — М-Г КС „Супрасль“ і трэцяе — „Лес“ з Нараўкі. Найлепшым варатаром быў прызнаны Вільчэўскі з Супраслі. Сустрэча была добра падрыхтавана і прайшла на высокім узроўні.

Гай

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да публікацыі „КАСА БЕЗ МАНЕТ“, „Ніва“ № 12 (1099) ад 20 сакавіка 1977 года.

Адказвае: PRZEDSIĘBIORSTWO ZAOPATRZENIA FARMACEUTYCZNEGO „CEFARM” W BIAŁYMSTOKU.

Sprawa posiadania przez podległe placówki pogotowia kasowego, jak również ilości bilonu jest uregulowana wewnętrznymi przepisami i każda placówka winną posiadać w każdej chwili dostateczną ilość mniejszych banknotów i bilonu potrzebną przy operacjach kasowych.

Za zaistniały przypadek odesłania klienta w celu zamiany banknotu na drobne monety w aptece nr 05-031 w Hajnówce Przedsiębiorstwo „Cefarm” przeprasza Ob. P. Bajko za pośrednictwem Redakcji, ponieważ nie posiada Jego adresu.

Apteka nr 05-031 w Hajnówce otrzymała polecenie zwiększenia ilości bilonu i mniejszych banknotów w celu wyeliminowania opisanych w tygodniku przypadków.

Z-ca Dyrektora
mgr Ryszard Lewicki

Да заметкі „ВІЯДУК І ІНШЫЯ“, „Ніва“ № 51 ад 19 снежня 1976 года.

Адказвае: WOJEWÓDZKI ZWIĄZEK SPÓŁDZIELNI ROLNICZYCH „SAMOPOMOC CHŁOPSKA” ZAKŁAD OBROTU ARTYKUŁAMI PRZEMYSŁOWYMI I SPOŻYWCZYMI W BIAŁYMSTOKU.

Podczas wizytacji placówek handlowych na terenie miejscowości Czeremcha w dniu 17 lutego 1977 roku przy współudziale Tow. sekretarza Komitetu Gminnego PZPR i sekretarza Urzędu Gminnego stwierdzono, że zaopatrzenie sklepów uległo radykalnej poprawie i jest dobre.

Wykorzystano również uwagi zamieszczone w tygodniku odnośnie niewłaściwego odnoszenia się sprzedawców do klientów w sklepie w Czeremsze. Zwrócono uwagę sprzedawcom na naradzie roboczej.

Wiceprezes Zarządu WZSR „SCh”
inż. M. Dawidowicz

Да публікацыі „ГЭТА ТАКСАМА ВАЖНАЕ“, „Ніва“ № 11 (1098) ад 13 сакавіка 1977 года.

Адказвае: URZĄD GMINY W BIELSKU PODLASKIM.

W odpowiedzi na wycinek prasowy z numeru 11/1098 tygodnika „Niwa” z dnia 13 marca 1977 roku w sprawie niedostarczenia drzewa na podpałkę węgla w piecach do Klubu Prasy i Książki „Ruch” w Zubowie, Urząd Gminy informuje, że zamówienie Urząd złożył do Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Bielsku Podlaskim w dniu 11 sierpnia 1976 roku, a drzewo zostało dostarczone przez Spółdzielnię do Klubu w dniu 26 stycznia 1977 roku.

Naczelnik Gminy
mgr inż. Jerzy Kalina

быццам падпіралі столь. Грунтовыя воды амаль усюды працякаюць значна глыбей, і небяспекі абвалу практычна не было.

Зразумела, што Аджымушкайскія каменяломні здаўна служылі для навакольных жыхароў надзейным сховішчам, як толькі надыходзілі цяжкія, небяспечныя часы. У гады грамадзянскай вайны ў іх хаваліся чырвоныя партызаны, ведучы барацьбу з белагвардзейцамі, пад уладай якіх быў Крым, і, як мы ўжо гаварылі, у 1941 годзе, з пачаткам нямецкай акупацыі, сюды спусціліся партызаны Айчыннай вайны, якія зрабілі гэтыя падзямеллі сваёй галоўнай базай у раёне Керчы.

З прыходам савецкіх войск Аджымушкайскія каменяломні набылі яшчэ больш важнае значэнне. Фронт спыніўся параўнальна недалёка, і немцы то абстрэльвалі раён Керчы з гармат, то падвяргалі яго паветраным бамбёжкам. Падземныя лабірынты Аджымушкая былі выдатным сховішчам, і ў іх размясцілі некалькі складаў прадуктаў харчавання і ваеннага рыштунку, штабы некаторых злучэнняў, а некаторы час тут нават знаходзіўся штаб фронту.

(Працяг будзе)

Будучыя белавежскія экскурсаводы наведваюць скансен у Цеханоўцы.

У будучых экскурсаводаў

Поўным ходам ідуць заняткі на курсах экскурсаводаў у Белавежы. Адбываюцца тэарэтычныя і практычныя заняткі. Будучыя экскурсаводы знаёмяцца з тэрыторыяй, па якой будуць неўзабаве вадзіць групы экскурсантаў. Навучацца таксама распазнаваць паасобныя віды раслін, галасы птушак і г.д.

На курс запісалася 48 чалавек, але ўдзельнічае ў занятках каля 75 працэнтаў. Рэшта адмовілася. Да экзамена прыступіць больш 30 асоб. Цікава, што найбольш стойкімі курсантамі з'яўляюцца даязджаючыя з Гайнаўкі і навакольных вёсак. Напрыклад, Герарда Дурляка, Ірэну Гайко або Яна Кастэцкага ўбачыш амаль на ўсіх занятках. Курсантам былі арганізаваны тры экскурсіі, у час якіх наведалі яны Беласток, Супрасль, Тыкацін, Рудку, Цехановец, Драгічын, Сямяцічы, Бельск Падляшскі.

Тэкст і фота П. Байко

„Niwa” — Tygodnik RSW „Prasa—Książka—Ruch”. Skr. poczt. 149. 15-950 Białystok. TELEFON 2-32-41. Wydawca Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe RSW w Białymstoku. PRENUMERATA: Oddziały „Ruchu”, urzędy pocztowe i listonosze. Indeks 36911/36671.

Імпартумар

КРЫТЫКА

„Не перабольшвай!" (Адзінаццатая запаведзь маёй бабулі).

Студэнт па прозвішчу Свістун амаль праспаў лекцыю. Вегучы па вуліцы, ён успомніў, што ў спешцы забыўся ўзяць канспект...

— Фі-іць!..

Як толькі паспеў ён гэтак свіснуць, да яго падышоў міліцыянер.

— Грамадзянін, на вуліцы свістаць забараняецца!

— Я выпадкова...

— Усё роўна забараняецца!

Тым інцыдэнт і скончыўся б. Але на заўвагу афіцыйнай асобы рэагавалі ў інстытуце. У той жа дзень на экстранным сходзе групы студэнту добра папала і ён вымушаны быў даць клятву:

— Больш ніколі свістаць не буду!

На вуліцы групорг паківаў яму пальцам:

— Абяцанне абяцаннем, але мы цябе абмяркуем яшчэ і на пасяджэнні савета інтэрната.

На тым пасяджэнні трыма галасамі супраць двух Свістуна рашылі ўсё ж пакінуць у інтэрнаце, але з умовай, што ён і сам больш не будзе свістаць і ніхога іншага не стане гэтаму вучыць.

Аднак крытыка на гэтым не скончылася. У нядзелю ў перадачы інстытуцкага радыёвузла прагучаў дужа востры фельетон пад загалоўкам: „Як бы не прасвістаў Свістун дні маладыя". Потым у насценгазеце інтэрната і шматтыражнай газеце інстытута з'явіліся матэрыялы і карыкатуры, якія асуджалі непрыстойны ўчынак студэнта, парушальніка студэнцкай этыкі. А пакольку ён ужо да гэтага часу быў агульнавядомым адмоўным персанажам, то на любым сходзе ці пасяджэнні кожны прамоўца лічыў неабходным пакрытыкаваць яго з трыбуны.

...У вялікай зале, дзе ўсе прысутныя драмалі, раптам наступіла ажыўленне. Дакладчык сказаў:

— Нягледзячы на дасягнутыя поспехі, на фронце выхавання яшчэ сустракаюцца і недахопы. Напрыклад, студэнт Свістун сярод белага дня на вуліцы свi-істаў! Гэта, таварышы, я вам скажу, вельмі непрыгожа, гэта...

І тут яго вочы ад здзіўлення палезлі на лоб. Да трыбуны без дазволу падняўся сам Свістун. Ён быў чырвоны і ўвесь дрыжаў ад хвалявання. Нечакана ён ударыў кулаком па трыбуне проста перад носам дакладчыка. Графін з вадой падскочыў і зазвінеў. Дакладчык не знаходзіў слоў. „Чаго ён маўчыць?" — пранёсся здзіўлены шэпт па радах публікі. І раптам з глыбіні залы пачуўся цвёрды голас:

— Таварышы! Сапраўды, што ж гэта мы робім? Трэці год чалавек рот адкрыць баіцца, каб ненарокам не свіснуць, а мы яго ўсё яшчэ крытыкуем...

Альбертас Лукша

— Не, не, вы мне зусім не перашкодзілі...

НІЎКА

З ТАГО СВЕТУ

— О, чорт! І ў вас у хакей гуляюць?

МАМА ШЫЕ, ТАТА ПОРА...

Прынясла „дыпломік" мама
З курсаў кройкі і шыцця,
І ў сям'і ў нас, скажам прама,
З той пары няма жыцця.

Знік спакой, парадак знік...
А машынка: чык-чык-чык.

Да стала не падступіцца
(Маці кроіць паясы).
Шыла бабцы клёш-спадніцу,
Выйшлі дзедавы трусы.

І рагоча з дзеда ўнук,
А машынка: тук-тук-тук!..

Маці шые, тата пора —
Лямант, сварка да зары,
Потым тыдзень не гаворыць,
Хоць развод бацькам бяры.

Настае шчаслівы мір —
І машынка: дыр-дыр-дыр!

...Ўрэшце „дыркання" не стала,
Ды ніхто таму не рад,
Бо машынку прамянялі
Мы на фотаапарат:

Хоць хавайся пад матрац,
Толькі й чуеш — клац ды клац.

Сцяпан Алейнік

БОК БАЛІЦЬ

— На што скардзішся? — пытае доктар Знахарук Кастуся.

— Бок баліць. Вось ужо пяць год.

— Які?

— А я ведаю? Ляжу на левым — левы, на правым — правы...

ЭЛАЧКА

— Мама, нашага татку здымаць будуць, а чаго ён такі невясёлы? Помніш, як нас з табою здымалі, дык мы ўвесь час смяяліся.

✲

— Мама, давай выкінем тэлефон, а то ён цэлы дзень з таткам сварыцца.

— Зрабіце так, каб не даведалася жонка.

...А валасок усё ж моцны: некаторыя гадамі вісяць на ім.

ЦЯЖКІ ШЧУПАК

Адзін задрыпанец захацеў зарабіць на рыбе. Пайшоў да рэчкі, прасядзеў цэлы дзень і злавіў толькі аднаго паўкілаграмавага шчупака. Прыйшоў дамоў ды й думае, як яго прадаць, але каб вага была большая. Знайшоў жалезны болт вагою паўкілаграма, засунуў шчупаку ў жывот, пайшоў да суседкі і кажа:

— Цётка, купіце шчупака. Роўна кілаграм важыць.

Цётка ўзяла шчупака, заплаціла грошы, але праз дзесяць хвілін прыходзіць да рыбака і пытае:

— Скажы, сынку, шчупак жалеза есць?

— Есць, цётка, есць. Мы ж яго і ловім на розныя жалезныя снасці.

ТРЭЦІ ВАРЫЯНТ

— Якую ты, Міколка, дзяўчыну ўзяў бы замуж: у якой ёсць свая кватэра ці якая мае „Волгу"?

— Ні тую, ні іншую. Пашукаў бы яшчэ адну, у якой ёсць і кватэра, і „Волга".

КУРЭННЕ

— Курыце?

— Так!

— Многа?

— Э... Штук дваццаць сігарэт... Дык жа кінуць ніколі не позна.

— Праз год будзе позна!

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Адзін чарнагорскі горац, узброены кінжалам і рэвальверам, з'явіўся ў горад да Бокі Мінушкевіча, вядомага ліхвяра, каб пазычыць грошай. Горац меў звычку трымаць у часе размовы руку на рукаятцы кінжала.

Ён падступіў да ліхвяра, выняў напалову з ножан кінжал і гаркнуў:

— Пазыч мне 120 талераў.

— Баюся я...

— А чаго табе баяцца?

— Падумай сам: калі ты прыйшоў пазычаць і ўжо трымаешся за кінжал, што ж будзе, калі наступіць час аддаваць доўг?

✲

Ноч. П'яніца намагаецца ўставіць ключ у ліхтарны слуп. Падыходзіць паліцэйскі і іранічна пытае:

— Вы што, не бачыце — нікога ж няма дома.

— Як няма, а чаму тады на другім паверсе святло гарыць?

✲

— Афіцыянт, гэты шніцэль цвёрды, як падэшва. Я жую яго ўжо цэлую гадзіну!

— Нічога, нічога, сіньёр, можаце не спяшацца, мы закрываем толькі праз гадзіну.

— Я ж вам гаварыў: зніжайце хуткасць на ўхабістай дарозе!

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Ніны Аксюцік, Альжбеты Мілік, Галіны Місюк з Бельска, а таксама Галіны і Ніны Гладскіх з Кляшчэляў змяшчаем песню

Zapomnisz kiedyś, że to ja

słowa: Wojciech Młynarski
muzyka: Jacek Szczygieł
śpiewa Grupa Ptaki

Zapomnisz kiedyś, że to ja
spotkałem ciebie w roześmiany dzień
zapomnisz jak od tego dnia
błądził z cieniem mym
twój cień
Zapomnisz kiedyś, że to ja
byłem przy tobie w każdej chwili złej
nie znając już od tego dnia
innej drogi
oprócz twej.
Zapomnisz co szeptało serce
w złe grudnie, dobre czerwce
zapomnisz w górach święta
i wszystko co pamiętasz
zapomnisz, że ta cisza
co jeszczy jakby trwa
to ja, to ja, to ja.
Zapomnisz kiedyś, że to ja
odszedłem pierwszy w tamtą jesień zła
to wszystko się zapomnieć da
więc zapomnisz kiedyś to
Nie takie świat dramaty zna
i nie nam jednym dziś bez siebie żyć
zapomnij miła, że to ja
swoją drogą w życie idź
To, co w pamięci jeszcze trwa
niech trwa najwyżej jeszcze parę dni
zapomnij miła, że to ja
zapomnij — chociaż ty...

ГУМАР З...

ПАН І СЕЛЯНІН

Селянін, прыехаўшы ў горад і ўбачыўшы на вуліцы зборышча, спытаў у прахожага:

— Што яно там здарылася?

Прахожы (па вопратцы відаць — з паноў) пагардліва глянуў на селяніна і насмешліва адказаў:

— Карова знесла парася!

— Ага, а з таго парасяці, пэўна, вырасце такая свіння, як вы, пане! — сказаў селянін і пайшоў далей.

Курёзы

КУБІНСКІ РАБІНЗОН КРУЗА

Імя Гільерма Сангілі вядома на Кубе ўсім. Біяграфія Сангілі такая. Ён нарадзіўся ў 1846 годзе. Вывучаў марскую справу ў ЗША. Пабудаваў свой карабель і адплыў да берагоў Аўстраліі. Сангілі не пашанцавала. Судна наскочыла на рыф, уся каманда загінула. Марак застаўся адзін на бязлюдным востраве. З абломкаў судна змайстраваў дом, здабыў агонь, харчаваўся чым давядзецца. Колькі гадоў ён правёў у адзіноце, Сангілі не ведае. Падабралі яго аўстралійскія рыбакі. Яны далі яму вопратку і высадзілі ў Сіднеі. Усё трэба было пачынаць спачатку. Але Сангілі не падаў духам — наадварот, праявіў рэдкую прадпрымлівасць і вялікую энергію. Праз некалькі гадоў ён стаў мэрам Сіднея.

КАЛІ ПАДАЮЦЬ МАСТЫ

Не шанцуе Вене з мастамі праз Дунай. У канцы мінулага года рухнуў „Райхсбруке", быў закрыты для руху транспарту „Фларыдсдорфербруке". А нядаўна ўлады паведамілі, што „па тэхнічных прычынах" напалову будзе скарочана прапускная здольнасць моста ў раёне Штаблау. „Нашы масты маюць цікавую асаблівасць, — жартуюць жыхары Вены. — Яны ўмудраюцца не злучаць берагі ракі, а раздзяляць іх".

АБЯЗЛІЧКІ НЕ БУДЗЕ

„Секцыйнае ўтрыманне куранят дае магчымасць ліквідаваць абязлічку паголоўя сярод абслугоўваючага персаналу".

(З допісу ў рэдакцыю).

Між намі

Вучыцца на ўласных памылках нерэнтабельна: надта дорага яны абыходзяцца.